

Καλαρρύτες



ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1991 * ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 36 * ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΝΣΗ: ΛΑΜΠΟΒΙΤΙΑΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 — ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Κάλλιο αργά...

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΑΝΟΙΞΕ!!

Πολλές φορές η αισιοδοξία μας φτερώνει από γεγονότα που άλλους αφήνει αδιάφορους ή ασυνκίνητους. Συγκεκριμένα. Μετά από αδικαιολόγητη, κατά τον πιο επιεική χαρακτηρισμό, καθυστέρηση ετών... επιτέλους η οδική σύνδεση Ιωαννίνων - Καλαρρυτών έγινε πραγματικότητα. Το χωριό μας, το ιστορικό κεφαλοχώρι με τη γνωστή πολιτισμική ακτινοβολία του στον Ελλαδικό και Ευρωπαϊκό χώρο, τότε που άλλοι οικισμοί της ενδοχώρας μας δεν γνώριζαν τη λέξη Ευρώπη, στους Καλαρρύτες διαβάζονταν καθημερινά πολλές εφημερίδες: Ιταλικές, Γαλλικές, Γερμανικές, Αγγλικές κ.ά. Αυτός ο παλαιός Δήμος των Καλαρρυτών και τώρα κοινότητα τα τελευταία χρόνια ήταν απομονωμένος από τον κόσμο, αφού δε διέθετε το στοιχειώδες πολιτιστικό αγαθό για τον άνθρωπο του καιρού μας: αυτοκινητόδρομο!

Τέλος, το σωτήριο έτος 1991, η οδική σύνδεση Ιωαννίνων-Καλαρρυτών είναι γεγονός. «Τέλος καλό, όλα καλά» λέει ο υπεραισιόδοξος και πολυβασανισμένος λαός μας και θα δεχθούμε, έστω και με πικρία, τη ρήση του Φυσικού είναι όταν κανένας τα χάσει όλα, τα ψιχία να τον ικανοποιούν.

Ας δώσουμε όλοι μας τη δικαιολογημένη πικρία μας απ' τις καρδιές μας και με πίστη στο Θεό και τον εαυτό μας ας ανασκουμπωθούμε να

δούμε τι μπορούμε να κερδίσουμε από τον χαμένο καιρό.

Πρώτα να δούμε: τι έχουμε ως αφηρητά και μετά να δούμε τους στόχους μας.

Από τη γέφυρα μέχρι το χωριό απαιτείται διαπλάτυνση και τεχνικά έργα π.χ. σε ρεματιές τσιμεντοσωλήνες κ.ά. Αυτά θα γίνουν σταδιακά με ενέργειες της κοινότητας και των αρμοδίων τεχνικών υπηρεσιών της Νομαρχίας Ιωαννίνων.

Εμείς προς το παρόν έχουμε δυνατότητα οδική να ανεβαίνουμε στο χωριό κάθε Σαββατοκύριακο, μη ξεχνάμε την εβδομάδα των πέντε ημερών. Ποιό το κέρδος μας; Ίσως ρωτήσει κανένας. Η υγεία μας απαντούμε. Οι κίνδυνοι της υγείας από τη ζωή στις πόλεις είναι λίγο πολύ γνωστοί: άγχος, καυσσάερια, υπερκόπωση, τροφές με ορμόνες, λαχανικά, φρούτα με φυτοφάρμακα. Οι ουρές αρρώστων μέσα και έξω από τα νοσοκομεία είναι γνωστές.

Στο χωριό, στον καθαρό αέρα, κοντά στη φύση, στους γνήσιους ανθρώπους, τους ξωμάχους, σωματικά θα κουραστούμε, αλλά ψυχικά θα ανακουφιστούμε.

Πρέπει να το χωνέψουμε, γιατί αυτό είναι το πραγματικό μας συμφέρο, τρεις ημέρες την εβδομάδα στο χωριό θα μας ανανεώσουν, θα μας τονώσουν τη σωματική και την ψυχική μας υγεία. Οι Καλαρρύτες δεν είναι μόνο για το καλοκαίρι, αλλά για όλο το χρόνο, όσο επιτρέπουν οι δουλειές μας, ιδιαίτερα Σαββατοκύριακα και τις αργίες.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ



Οι γυναίκες της Πίνδου.

Εκτ. Λούκα. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Αθήνα.

Έχουμε δρόμο. Αυτό πάει να πει. Με αυτοκίνητο σε μιάμιση ώρα πορεία από τα Γιάννινα βρισκόμαστε στο χωριό. Ο δρόμος στη μισή διαδρομή είναι ασφαλτοστρωμένος, στην υπόλοιπη χωματόδρομος. Ο χωματόδρομος μέχρι τη γέφυρα του Καλαρρυτινού ποταμού είναι αρκετά καλός.

μας ανανεώσουν, θα μας τονώσουν τη σωματική και την ψυχική μας υγεία. Οι Καλαρρύτες δεν είναι μόνο για το καλοκαίρι, αλλά για όλο το χρόνο, όσο επιτρέπουν οι δουλειές μας, ιδιαίτερα Σαββατοκύριακα και τις αργίες.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Εμείς και ο τόπος μας

28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ (τ. Λυκειάρχης)

ρου με το άλικο αίμα τους. Καθρέφτισαν για τελευταία φορά το ηρωικό κορμί τους, τη νιότη τους στα γάργαρα ρυάκια των βουνών μας. Τις ύστατες στιγμές της ζωής τους μόνη κοντά τους στάθηκε, πονεμένη μάνα, η Παναγιά μας!

Αυτές και άλλες παρόμοιες σκηνές της 28ης Οκτωβρίου 1940 έζησα τώρα και πενήντα ένα χρόνια, μαθητής τότε του Δημοτικού Σχολείου Καλαρρυτών. Δε ξεχνώ ποτέ με πόση χαρά χτυπούσαμε τα μεγάλα παιδιά όλες της καμπάνες του καμπαριού του Αϊ-Νικόλα, όταν ο ένδοξος στρατός μας προχωρούσε και λευτέρωνε το Αργυρόκαστρο, την Κορυτσά και κόντευε να ρίξει τους φρατέλους στη θάλασσα.

Ποιό το αντίκρουσμα της αποφασιστικής θυσίας των αόπλων Ελλήνων του '40 στους πάνοπλους του Μουσολίνι; Η αναπτέρωση του ξεπεσμένου ηθικού των λαών της Ευ-

ρώπης που έδωσε «γην και ύδωρ» στις δυνάμεις του άξονα και το σπουδαιότερο η καθυστέρηση της επιθέσεως των Γερμανών στο ανατολικό μέτωπο, που έκρινε αποφασιστικά την έκβαση του Βου Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι Έλληνες έκαναν το χρέος τους. Πολέμησαν, θυσίαστηκαν και εξασφάλισαν την τιμή και την αξιοπρεπή ζωή τους με τη βοήθεια του Θεού και την Ομόνοια.

Οι σύμμαχοι ξέσπασαν σε εγκώμια, που έμειναν λόγια, «έπεα πτερόεντα», για ποιούς; Για τους στυλοβάτες της ελευθερίας, της πολιτιστικής και δημιουργικής ζωής. Και τα λόγια τα πήρε ο άνεμος και οι θυσίες ξεχάστηκαν από τους τότε και τώρα μεγάλους... Και τώρα «φευ» μένουν ψυχροί θεατές στους Τούρκους κατακτητές της Βορείου Κύπρου με τις ανιστόρητες και βάβαρας επεκτατικές βλέψεις τους

στον Εθνικό μας χώρο. Οι απολίτιστοι Τούρκοι, αυτοί οι βάρβαροι ανατολίτες που δεν πολέμησαν ποτέ για τις διαχρονικές αξίες ούτε στον πρώτο ούτε στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, καταπατούν κάθε νόημα δικαίου στην ανατολή του 21ου αιώνα.

Και σ'α να μη φτάνουν αυτά σήμερα οι Έλληνες της Β. Ηπείρου ζουν σε οικονομικό χάος και οι γείτονες των Σκοπίων κακοποιούν κάθε έννοια Ιστορικής αλήθειας για την Ελληνική μας από αρχαιοτάτων χρόνων Μακεδονία.

Ηχούν στα αυτιά μας οι χαρμόσυνες καμπάνες και τα τραγούδια της νίκης του 1940 «λες και ήταν χθες».

Το Έθνος μας, η γενέτειρα της Δημοκρατίας, το περήφανο Έθνος των Ελλήνων, είναι ο απόηχος των νικητήριων ήχων που πάει μπροστά στον πόλεμο και την ειρήνη μόνο με το Θεό δώρο της ενότητας, της ομόνοιας, της αδελφότητας και τη βοήθεια του Θεού.

Αυτό είναι το μεγάλο μήνυμα της 28ης Οκτωβρίου του 1940 στους συνέλληνες.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ο ηρωϊκός αγώνας της Ελλάδας εναντίον του Άξονα, κατά τους επτά συνολικά μήνες του Ελληνοϊταλικού και του Ελληνογερμανικού πολέμου (28 Οκτωβρίου 1940 - 31 Μαΐου 1941), αποτελεί αναμφισβήτητη μια από τις ενδοξότερες σελίδες της ελληνικής ιστορίας. Έχει όμως και ιστορική σημασία ευρύτερη, γιατί επηρέασε πολλαπλά την εξέλιξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου και συνέβαλε κρίσιμα στην έκβαση του. Του ανήκει έτσι περιβλεπτή θέση στη γενικότερη σύγχρονη ιστορία και ειδικότερα στην ιστορία του Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Η απόρριψη ήδη του ιταλικού τηλεγράφημα — σε μια εποχή που οι δυνάμεις του Άξονα, ύστερα από σειρά εντυπωσιακών επιτυχιών, θεωρούνταν ακατανίκητες, έτοιμες να συντρίβουν όσους θα τολμούσαν να προβάλουν αντίσταση — και οι πρώτες ελληνικές νίκες προκάλεσαν ξάφνιασμα και ενθουσιασμό των φίλων της ελευθερίας σε όλο τον κόσμο. Η Ελλάδα βρέθηκε απότομα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Αρχηγοί κρατών, πρωθυπουργοί και υπουργοί, διαπραγματευτές στρατιωτικοί ηγέτες και επιφανείς δημοσιογράφοι, εκλεκτοί άνθρωποι του πνεύματος από όλες τις ηπείρους, συναγωνίζονταν, με δηλώσεις ή ανταποκρίσεις και άρθρα τους, σε εκδοχές δαυμασμού για τον αγώνα της Ελλάδας, που μάλιστα πολλοί τον έκριναν ισάξιο με τα πολεμικά τρόπαια των αρχαίων Ελλήνων. Οι οξυδερκέστεροι κατανοούσαν από τις πρώτες εβδομάδες τη μεγάλη σημασία του και έγραψαν για μεταβολή της καταστάσεως και για καμψη στην εξέλιξη του γενικού πολέμου.

Από την πρώτη μέρα άρχισαν να φθάνουν μηνύματα θαυμασμού και αλληλεγγύης. Ένα από αυτά, του πρωθυπουργού του Καναδά Μάκλενζ Κινγκ, έγραφε: «Όταν η κοιτίδα του ευγενέστερου πολιτισμού που γνώρισε η ανθρωπότητα, η χώρα που της οφείλουμε ότι καθιστά τη ζωή ανώτερη και ωραιότερη, υφίσταται τέτοια επίθεση, η θέση όλων των αληθινών ανθρώπων είναι στο πλευρό της». Εξάλλου μεγάλος ενθουσιασμός εκδηλώθηκε στη Γιουγκοσλαβία, όπως και στην Τουρκία, όπου η εφημερίδα «Ικτάμ», στο φύλλο της 29ης Οκτωβρίου, έγραφε: «Ζήτω η Ελλάς! Είμαστε υπερήφανοι, γιατί έχουμε συμμαχία με ένα τέτοιο έθνος», ενώ η «Βασήτ» ανέφερε την Ελλάδα ως «ασημένιο για όλα τον κόσμο παράδειγμα γενναϊότητας». Ο γαλλικός ελεύθερος ραδιοφωνικός σταθμός της Αφρικής βεβαίωσε τους Έλληνες, ότι «όλοι οι αληθινοί Γάλλοι βρίσκονται... πλάι στη μικρή Ελλάδα, που δίνει και σε άλλα, μεγαλύτερα έθνη, ένα υπέροχο παράδειγμα».

Οι «Τάμης» του Λονδίνου έγραψαν: «Η Ελλάς έχει το δικαίωμα να συγχαίρει τον εαυτό της για την πάλη της εναντίον εχθρού υπερπενταπλάσιου. Η ξένη τυραννία δεν πραγματοποιήσε μεγαλύτερη πρόοδο εναντίον του πρώτου προμάχου της εν ελευθερία στην Ευρώπη από όση οι Πέρσες, όταν πριν 2.500 χρόνια κατατροπώθηκαν από τους Έλληνες παρά την καταπληκτική τους υπεροχή στην ξηρά και στη θάλασσα». Ο Αγγλός αερογράφος «Κάντιους», εκτός από άλλα, τόνισε: «Ρίξτε ένα βλέμμα στο μακρό κατάλογο των εθνών, που υποτάχθηκαν υπό τον Άξονα από το 1938, και θα δείτε, ότι η γενναϊότητα των Ελλήνων φωτίζει σαν ήλιος ένα σκοτεινό κόσμο...».

Στις 4 Νοεμβρίου, αμέσως ύστερα από την αναγγελία των πρώτων ελληνικών επιτυχιών, και πριν ολοκληρωθεί η μεγάλη νίκη της Πίνδου, η αμερικανική εφημερίδα «Κρίστιαν Σάιενς Μόνιτορ» σχολίαζε: «Το θέαμα των λίγων Ελλήνων στρατιωτικών, που συγκρατούν και απωθούν τα στρατεύματα της μεγάλης φασιστικής Ιταλίας, έχει τόση εξαιρετική σημασία, ώστε μπορεί να πει κανείς αδίστακτα, ότι ίσως εκεί πάνω στα βουνά της Ηπείρου κρίνεται η τύχη του όλου πολέμου».

Στις 10 Νοεμβρίου η εφημερίδα των Ηπείρου κρίνεται η τύχη του όλου πολέμου, ανησυχίες για τις πιθανές εξελίξεις στον πόλεμο της Ελλάδας, κατέληγε ουσιαστικά στο ίδιο συμπέρασμα: «Η Ελλάς επιτελεί αξιοθαύμαστο έργο... Η κατάσταση στην Ελλάδα μπορεί να αποβεί εξαιρετικά σοβαρή για μας. Μπορεί όμως να γίνει και το κλειδί της νίκης». Στις 9 Νοεμβρίου ο πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας Ουίνστον Τσόρτσιλ, μιλώντας σε γεύμα του λόρδου δημαρχού του Λονδίνου, έλεγε: «Δεν χρειάζεται να μιλήσουμε σήμερα για πολλά έθνη. Υπάρχει όμως ένα μικρό ηρωικό έθνος, προς το οποίο οι σκέψεις μας στρέφονται με συμπάθεια και θαυμασμό. Είναι η γενναία Ελλάς και τα στρατεύματά της, που υπερασπίζονται σήμερα το πατρίο έδαφος εναντίον της τελευταίας ιταλικής επιδρομής. Προς αυτούς στέλνουμε σήμερα από την καρδιά του παλιού Λονδίνου την πιστή υπόσχεση, ότι μέσα σε όλες τις στενοχωρίες και τις αγωνίες θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τους βοηθήσουμε στον αγώνα τους...».

Η πτώση της Κορινθίας στις 22 Νοεμβρίου προκάλεσε νέο ενθουσιασμό και νέα εργασία για την Ελλάδα. Ο Τσόρτσιλ τηλεγράφησε: «Εγκάρδια συγχαρητήρια για τις νίκες στο Αλβανικό μέτωπο, που επιστεφθήκαν με την κατάληψη της Κορινθίας. Μεγάλο ενθουσιασμό εμπνέει σε όλους μας το κατορθώμα αυτό της ελληνικής ανδρείας εναντίον εχθρού τόσο υπερτέρου σε αριθμό και σε εξοπλισμό. Το κατορθώμα αυτό υπενθυμίζει τα ελληνικά τρόπαια της κλασικής εποχής. Ζήτω η Ελλάς». Ο λόρδος Halifax, υπουργός των Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας, μιλώντας στη Βουλή των Λόρδων, έλεγε: «Τρεις εβδομάδες πολέμου ήρκεσαν να επισφραγίσουν τον θαυμασμό, που όλοι εμείς αισθανθήκαμε, όταν κατά την πρώτη ημέρα οι Έλληνες απέρριξαν το ιταλικό τηλεγράφημα... Ποτέ άλλοτε κατά τη διάρκεια της μακράς ιστορίας της υπό όνομα της Ελλάδας δεν στάθηκε τόσο υψηλό...».

Η εφημερίδα «Νταϊλντ Μαϊνλ» έγραφε στις 23 Νοεμβρίου, την επομένη δηλαδή της κατάληψης της Κορινθίας: «Στην πόλη αυτή βρισκόταν το Γενικό Στρατηγείο των Ιταλών. Ο κόσμος ολόκληρος οφείλει συγχαρητήρια στην Ελλάδα. Αξίζει πραγματικά να δοθεί στο λαό αυτό κάθε βοήθεια...». Η εφημερίδα της Νέας Υόρκης «Χέραλντ Τρίμπουν» έγραφε επίσης: «Ο Ελληνικός στρατός αποδείχθηκε αντάξιος των προγόνων του. Κατέφερε την πρώτη μεγάλη ήττα, που σημειώθηκε κατά



Κατάληψη εχθρικών θέσεων.
Ελαιογραφία Αλεξ. Αλεξανδράκη, Αθήνα.

το μεγάλο αυτό πόλεμο...».

Σε κύριο άρθρο τους, στις 28 Νοεμβρίου, οι «Τάμης της Νέας Υόρκης» έγραψαν: «Σε ένα σύντομο μήνα το μικρό ελληνικό έθνος διέλυσε τον κακό εφιάλτη, που σκότιζε το πνεύμα του δημοκρατικού κόσμου... Οι Έλληνες κατέφεραν την πρώτη πραγματική ήττα στις κατά ξηράν δυνάμεις του Άξονα... Και αν ακόμη η Ελλάδα συντρίβονταν αύριο, η στρατιωτική συμβολή της θα έμενε αμείωτη... Θα είναι όμως της Νεωτέρας Ελλάδας, ότι συνέτριψε το μύθο του απειτήτου του Άξονα...». Στις 29 Νοεμβρίου η αγγλική εφημερίδα «Καθολικοί Τάμης» τόνισε: «Ακόμα και οι σημαντικές ενισχύσεις, που θα στέλλονταν στην Αλβανία, κατόρθωναν να αποσπαστούν από τον ιταλικό μέτωπο, το πλήγμα εναντίον του γοήτρου του ιταλικού Στρατηγείου και της αυτοπεποίθησής του ιταλικού λαού δεν θα είναι δυνατά... Στατηρείται. Έτσι, μπορούμε να βεβαιώσουμε, ότι επίκλη γεγονότος πρωταρχικής σημασίας, ικανό να μεταβάλει το μέλλον της Ευρώπης και του κόσμου ολόκληρου...». Την ίδια μέρα ο «Σπεκτατέρ» έγραφε: «Αφ' ότου άρχισε ο πόλεμος, ο δέσποτα είχε προκύψει τόσο ελπιόσυνη κατάσταση όσο με τον ελληνοϊταλικό πόλεμο».

Ο Τούρκος βουλευτής Αττάν έγραψε τότε στην εφημερίδα «Ουλούς»: «Ο λαός έμεινε έκπληκτος για τις μεγάλες στρατιωτικές επιτυχίες των Ελλήνων, αλλά το τουρκικό έθνος δεν εξεπλάγη καθόλου, γιατί γνώριζε την ανδρεία των Ελλήνων, για τους οποίους αισθάνεται θαυμασμό... Με την επίθεση των Ιταλών ο πόλεμος επεκτάθηκε ως τη ζώνη ασφαλείας της Τουρκίας. Όλοι οι Τούρκοι γνωρίζουν ότι ο νικηφόρος ελληνικός στρατός πέρασε από τον Αφόν, τον Αρσλάν, τον Αρσλάν και της πατρίδας του, όσο και υπέρ της ζώνης αυτής ασφαλείας. Σπάνια το δόξα και η ισχύς πραγματοποιήσαν ένωση τόσο αρμονική όσο στον παρόντα ελληνοϊταλικό πόλεμο». Στον ίδιο τόνο θα γράφει Χουσεϊν Τζαχίντ στη «Γενή Σαμπαχ» «Αν η Ελλάς δεν απαντούσε στο ιταλικό τηλεγράφημα με την αναγκαία τόλμη να δε μαχόταν κατόπιν με ηρωισμό, που κατέληξε τον κόσμο, ο ιταλικός στρατός βρισκόταν τώρα στα τουρκικά σύνορα και η Ιταλία θα δοκίμαζε το ίδιο παιχνίδι και εναντίον της χώρας μας».

Στις 5 Δεκεμβρίου ο Βρετανός υπουργός Χέρμπερτ Μόρριςόν δήλωσε: «Η Ελλάς μας χάρισε την πρώτη κατά σειρά νίκη εναντίον του Άξονα». Ο στρατιωτικός κριτικός, λοχαγός Σέρλ Φόλλς, στις 7 Δεκεμβρίου έγραφε: «Ο πόλεμος αν επιφυλάσσει ο πόλεμος αυτός, εμείς οι κάτοικοι αυτής της Χώρας (της Ελλάδας) δεν πρέπει ποτέ να λησμονήσουμε τη νέα οφειλή μας προς την Ελλάδα. Είναι το πρώτο έθνος, που επέφερε ήττα στις κατά ξηράν δυνάμεις του Άξονα και το γόνος και μόνο της αντιστάσεώς της στην επίθεση μας παρήγαγε νέες δυνατότητες στη θάλασσα και στον αέρα».

Στις 9 Δεκεμβρίου ο Βρετανός Υπουργός Ναυτιλίας Ρόναλντ Κρος, σε ομιλία του από το Ραδιοφωνικό Σταθμό του Λονδίνου, έλεγε: «Όταν θα τελειώσει ο πόλεμος, τότε θα έλθει η στιγμή, κατά την οποία — ανασκοπώντας το δύσκολο έργο που διανύσαμε — θα μπορούμε να διακρίνουμε καθαρά την καμψη, το σημείο διόρθωσης, όπου μια προσπάθεια, μια επιτυχία, άλλαξε τη φορά των πραγμάτων. Διακρίνουμε, μήπως δεν θα αναγνωρίσουμε ως την αποφασιστική αυτή καμψη το θαυμάσιο αγώνα, που διεξάγει σήμερα η μικρή Ελλάς εναντίον της ιταλικής δύναμης. Ο αγώνας αυτός δεν τελειώνει ακόμη. Αλλά ήδη εξεπτελεί το Μοναστήρι στο μάτι του Ισίου του λαού του. Η επιτυχία όμως των Ελλήνων και η συμβολή τους, η τόσο αξιολογή, στη συμμαχική υπόθεση, έχουν πολλά ευεργετικά αποτελέσματα. Πρόσφεραν νέα ελπίδα και θάρρος στα έθνη της Βαλκανικής Χερσονήσου και της Μέσης Ανατολής. Τέλος, οι ελληνικές νίκες συνδυάζονται με βρετανικές επιτυχίες και των τριών όπλων, αποτελούν αξιολογή ενίσχυση της θέσεώς μας στη Μεσόγειο».

Στο τεύχος 30 Νοεμβρίου της Επιθεωρήσεως «Cavalade» ο αερογράφος αποφύγετο ασχικά τους συμπατριώτες του Άγγλους για την αρχική διαπίστωση, κατέληγε: «...Κανείς δεν τολμούσε να προείπει, ότι οι Έλληνες, που 5 χρόνια π.Χ. είχαν ρίξει στη θάλασσα τους παντοκράτορες Πέρσες, θα επανέλθουν στην Ελλάδα το 1940 αυτό το κατορθώμα. Και όμως στην πραγματικότητα οι Έλληνες κατέληξαν τον κόσμο με ένα νέο Μααράντα».

Σε συγκέντρωση, που οργανώθηκε τότε στο Μέντσεστερ, ο Βρετανός υπουργός πληροφοριών Χάρολντ Νικόλσον, είπε: «Είναι χρέος κάθε Άγγλου συνδράμει την Ελλάδα, που σε μαύρες ημέρες της αγγλικής ιστορίας τόλμησε συνταχθεί μαζί μας... Διακρίνουμε σε όλες τις ηπείρους και τους ακανόνιστους της το άγιο και μεγαλόπνοο παρελθόν της, την αφοσίωσή της προς την ιδέα της εθνικής τιμής. Εμμένοντες από τα μεγάλα αυτά ιδανικά, κατόρθωσε σε πάμπολλες εβδομάδες να ανατρέψει οριστικά τις τύχες του τρομερότερου των πολέμων...».

Σε μακρό άρθρο των «Τάμης» του Λονδίνου, της 30ης Ιανουαρίου 1941, γράφεται: «Η επομένη του θανάτου του Μεταξά, αναφέρεται, εκτός από άλλα: «...όταν ήταν υπερβολή να πούμε, ότι και αυτός ακόμη ο στρατός του Νεϊλου εναντίον των αντιστασιακών, ήταν λιγότερο τρομερό από όσο νομίζονταν... Η πτώση των μαρτύρων στα χαράδρες του Αϊώου και στα νηώματα επάνω από την Κορινθία είχε αφήσει στον κόσμο... Η ανδραγαθία των παλιών εχθρών και σημερινών καλών φίλων των Ελλήνων...». Στις 23 Ιανουαρίου η Αμερικανική Αυτοκρατορία και στην Αμερική νίκες αυτές χαϊρετόνιζαν με χαρά, ανακούφιση και θαυμασμό, γιατί ο Δαυίδ των Εθνών αντιστάθηκε εναντίον του θαρραλέου Γολιάθ...».

Συνέχεια στη σελ. 3

ΣΤΙΣ ΕΠΙΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Η όπου της Ορθοδοξίας θρησκείας την εκδήλωση του Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικού Πατριάρχου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ο οποίος απεβίωσε τις 10.30 το βράδυ της 2ης Οκτωβρίου 1991 στο Αμερικανικό Νοσοκομείο «Αντιμάλ Μπρι-στόλ» της Κωνσταντινουπόλεως.

Ο κατά κόσμον Δημήτριος Παπαδόπουλος γεννήθηκε το 1914. Σπούδασε στην περίω-νημ Ηθολογική Σχολή της Χάλκης και αφού διέτελεσε για ένα χρονικό διάστημα ιεροκήρυκας, εξάρθηκε από τον Ελπίδα Ελπίδα (1963-64) και στις αρχές του 1972 διέτελεσε Μητροπολίτης Ίμβρου και Τενέδου. Έξι μήνες αργότερα διαδόθηκε τη μεγάλη μορφή της Ορθοδοξίας ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ στο Πατριαρχικό αξίωμα, το οποίο ελάμψυρε δέκα ενάμιση (19) χρόνια.

Δεν επεδίωξε την Πατριαρχία ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, αλλά υπάκουσε στο κέλευσμα της Εκκλησίας και ανέλαβε το ηθολόγιο του Οικουμενικού Πατριάρχου. Ήταν ο εκλεκτός του Θεού και η πολιτεία του τον ανέδειξε αξίον της θέσεως και των περιστάσεων.

Ήταν ο 365ος Οικουμενικός προκαθήμενος της Ορθοδοξίας. Εξελέγη στις 16 Ιουλίου 1972 και κράτησε το πινελί της Ανατολικής Εκκλησίας μέχρι τις 2 Οκτωβρίου 1991 με πίστη, ζήλο, ευθύνη, επιτυχία και ταπεινοφροσύνη.

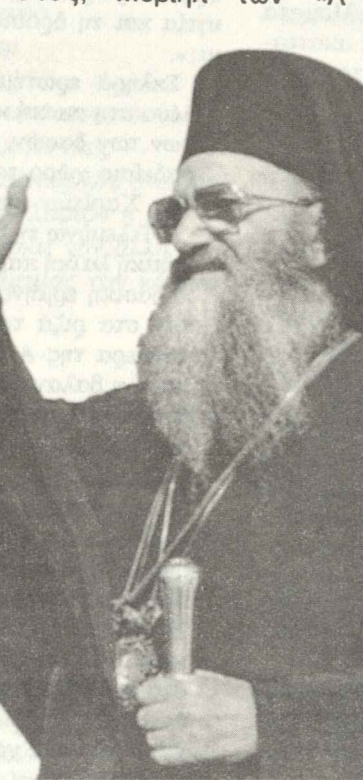
Σεινός, γαλήνιος, πρόος, καλωσύνας, Χριστιανός. Αγωνίστηκε στις επάλξεις του Γένους της Ορθοδοξίας με θάρρος και ηρωισμό. Έβαλε τις βάσεις της Μεγάλης Συνόδου που είναι η συνέχεια των Οικουμενικών Συνόδων μετά από διακοπή έντεκα (11) αιώνων!

Δημιούργησε τις κατ'εξοχή συνθήκες για τη συνεργασία των χριστιανικών εκκλησιών, αφού ένωσε την παγκόσμια Ορθοδοξία με τους αδελφούς δαίμονες των πρώτων Χριστιανών.

Για δύο χρόνια επισκέφτηκε τους Ορθόδοξους λαούς, μίλησε με τους προκαθημένους των εκκλησιών και το ποιμνίο

τους, και κέρδισε την καρδιά τους με την υποβλητική σεμνότητα και την ταπεινότητά του.

Η αγάπη του Χριστού δεν αφήνει έξω από τη φροντίδα του και τους ετεροδόξους που είναι και αυτοί τέκνα του Θεού. Έτσι επισκέφθηκε τους ετεροδόξους αρχηγούς των εκκλησιών με πρώτο τον Πάπα της Ρώμης και όλους τους άλλους. Ο ταπεινός, σχεδόν άγνωστος, Μυρμήλ των «Α-



Η Α.Θ.Π. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α'

θλίων» του Β. Ουγκώ κατέκτησε την παγκόσμια αναγνώριση με την πίστη, το μόχθο και την αγάπη του Χριστού. Διέθετε «σάφρονα λογισμόν, καρδίαν νήφουσαν».

Όλα αυτά τα ανοίγματα της Ορθοδοξίας δεν ήταν άμοιρα αντίδοτα των και κινδύνων. Τα ύψιστα θέματα απαιτούν ενδελεχόμενες χειρισμούς, πίστη, πολλή προσευχή και λεπτότητα.

Αντέξε στις ανυπερβλήτες δυσκολίες, συνέτηρησε και συνέχισε το έργο του Πατριάρχου ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ και λάμπυρε το αιώνιο ΦΑΝΑΡΙ. Κι όλα αυτά με ταπεινότητα και απλότητα.

Το Φανάρι απέκτησε, χωρίς στην δωρεάν του ευπατρίδη, συνεχιστή των μεγάλων ευεργετών των Έθνους και της Πατρίδος Παν. Αγγελόπουλου και των παιδιών του, κτίριο μεγαλοπρεπές και αντάξιο της μοναδικής ιστορικής ακτινοβολίας του.

Ο αείμνηστος οικουμενικός Πατριάρχης Δημήτριος αξιολογήθηκε να το θεμελιώσει και να το εγκαταστήσει.

Ο Πατριάρχης, όπως και όλοι οι προκατοχοί του, έπρεπε να σηκώνει

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΑΣΜΑ ΗΡΩΪΚΟ ΚΑΙ ΠΕΝΘΙΜΟ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΑΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

1
Εκεί που πρώτα εκατοικούσε ο ήλιος, που με τα μάτια μας παρθένας άνοιγε ο καιρός, καθώς εχινόζε απ' το σκοινί της μυγαλιάς ο αγέρας κι άναβαν στις κορφές των χόρτων βαβαλάρηδες,

εκεί που χτύπαγαν η σπλή ενός πλάτανου λεβέντικου και μια σημαία πλατάγιζε ψηλά γη και νερό, που όλο ποτέ σε πλάτη δεν εβάραινε μια όλος ο κόσμος τ' ουρανού, όλος ο κόσμος έλαμπε σαν μια νεροσταγόνα πρωί στα πόδια του βουνού

τώρα, σαν από στεναγμό Θεού ένας ίσκιος μεγαλώνει

τώρα, η αγωνία σκυφτή, με χέρια κοκκαλιάρικα, πιάνει και σβήνει ένα-ένα τα λουλούδια επάνω της· μες στις χαράδρες όπου τα νερά σταμάτησαν από λιμό χαράς κοιτούνται τα τραγούδια· βράχοι καλόγεροι με κρύα μαλλιά κάθουνε σιωπηλοί της ερημιάς τον άρτο.

Χειμώνας μπαίνει ως το μυαλό. Κάτι κακό θ' ανάψει. Αργιεύει η τρέχα του αλογόβουνου, τα όρνια μοιράζονται ψηλά τις ψυχές τ' ουρανού.

2
Τώρα, μες στα θολά νερά ενός ίσκιος νευριάζει. Ο άνεμος αρπαγμένος απ' τις φυλλωσιές κάνει εμετό στη σκόνη του· τα φρούτα φτίνουν το κουκούτσι τους, η γη κρύβει τις πέτρες της, ο φόβος σκάβει ένα λαγούμι και τριπώνει τρέχοντας την ώρα που μες από τα ουράνια θάμνα το ουράνιο της συννεφοκίτρινας σκορπάει στον κάμπο το περσιό θύελλα ανατριχίλας. Κ' ύστερα στρώνει στρώνει χιόνι χιόνι αλύπητο, κ' ύστερα πάει φρονιμάζοντας στις νησιώτικες κοιλάδες, κ' ύστερα βάζει τους ανθρώπους ν' αναχαιτίζουν:

— Φωτιά ή μαχαίρι!
Γι' αυτούς που με φωτιά ή μαχαίρι κίνησαν κακό θ' ανάψει εδώ. Μην απελίζεται ο σταυρός, μόνο ας προσευχηθούν μακριά τους οι μενεξέδες!

3
Γι' αυτούς η νύχτα ήταν μια μέρα πιο πικρή· λυώναν το σίδερο, μασούσανε τη γης — ο Θεός τους μύριζε μπαρούτι και μουλαροτόμαρο!

Κάθε βροντή ένας θάνατος καβάλα στον αέρα, κάθε βροντή ένας άντρας χαμογελώντας άντρου στο θάνατο — κ' η μοίρα ότι θέλει ας πει.

Εάννου η στιγμή έσπασε κ' ήρθε το θάρος, καταμέτωπο πέταξε θούρα μες στον ήλιο, — κιάλια, τηλεμετρα, όλοι κέρωσαν!

Εύκολα σαν χάσες που σκότισαν ο αγέρας! Εύκολα σαν πλεμόνια που άνοιξαν οι πέτρες! (Το κράνος κλήσε από την αριστερή μεριά...)

Στο χάμα μόνο μια στιγμή κοιμήθηκαν οι ρίξες, ύστερα σκότισε ο καπνός κ' η μέρα πήε δειλά να ξεγλάσει την αντάρα από τα καταχθόνα.

Μα η νύχτα ανασταθώκε σαν πατημένη οχιά — μόλις σταμάτησε για λίγο μες στα δόντια ο θάνατος, κ' ύστερα χύθηκε μεμιας ως τα χλομά του νύχτα!

4
Τώρα κείνεται απάνω στην τσουρουφλιάμενη χλαίνη, μ' ένα σταματημένο αγέρα στα ήσυχά μαλλιά, μ' ένα κλαδάκι λησμονιάς σ' αριστερό του αγκί· μοιάζει μπαξές που τούρνηγαν άξανα τα πουλιά, μοιάζει τραγούδι που το φλώμασε μέσα στη σκοτεινιά, μοιάζει ρολόι αγέλου που εσταμάτησε μόλις έλαπε «γεια παιδιά!» τα ματσιστόνορα κ' η απορία μαριμάρωσε...

Συνέχεια στην 5η σελ.

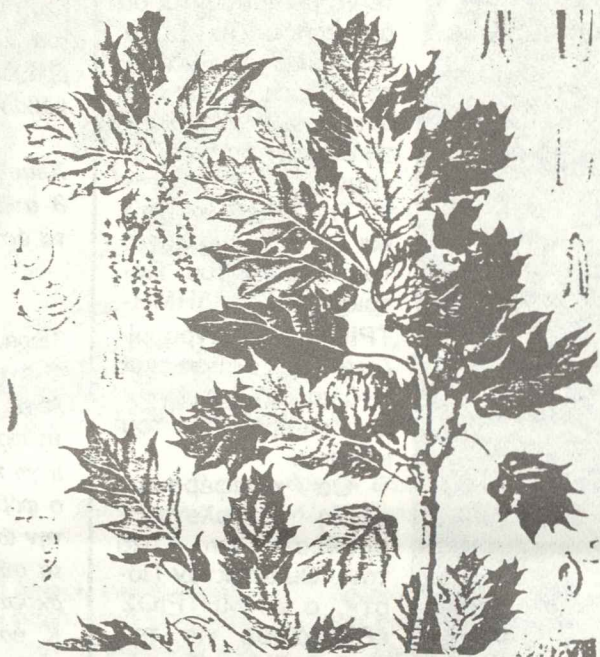
Η Βαλανιδιά

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑ

καλώς αερίζομενες αποθήκες.

Απ' όλες τις φυτικές δευτικές ύλες —γιατί υπάρχουν σήμερα και χημικά δευτικά παρασκευάσματα— το βαλανιδιό έχει την πιο διαλεχτή τανίνη. Γι' αυτό χρησιμοποιείται ευρύτατα στη βυρσοδεψία, στην κατεργασία της δοράς σε δέρματα, των τομαριών δηλαδή των ζώων, σε πετσιά. Παλιότερα το βαλανιδιό αλευροποιούνταν σε ειδικούς μύλους, υποκλίνοντας συνήθως, όπως τα λιοτριβία και τα μαγκανοπήγαδα. Σήμερα όμως έχουν δημιουργηθεί ολόκληρες βιομηχανίες παρασκευής εκχυλίσματος βαλανιδιών, όπως τα πρότυπα εργοστάσια της Μυτιλήνης, που αναφέραμε, που κατεργάζονται εκτός της ιδικής μας παραγωγής και τουρκικό βαλανιδιό.

Η εγχώρια βυρσοδεψία, απαιτεί 30.000 τόννους δευτικής ύλης και χρησιμοποιεί δευτικά εκχυλίσματα του εξωτερικού καθώς και άλλες εγχώριες ακατέργαστες δευτικές ύλες, όπως ο πενκοφλούς, το ρουδι, το σχινόφυλλο κτλ.



Βαλανιδιά πολύχρονη και γερασμένη την περηφάνειά της κρατεί και των αιώνων της την ιστορία κρένει αμύληνη και γαλανή. Πανώρια και θεόρατη κορμοστασιά της το φύλλο της πάντα χλωρό, πολυκαυρικοί ρόζοι τρώνε τα πλευρά της και χύνουν κόκκινο νερό. Με τόννους κατέβασε τα βαλανιδιά που τάισαν τόσες γενιές, τ' αργιογούρουν και του βοσκού τα γίδια του βυρσοδέψη τις προβιές. Πολλές χιλιάδες κι άπειρα τρυγόνια θεριά στα κλώνια της βρήκαν φωλιά κι' οι θνητοί κοντά της στήσανε καρτέρια κι' είδε πικρά θανατικά. Ωμέι! Ξυλάδες τώρα έστησαν καμίνι, αλώνι — τάφο χύμα στη γη, η δόξα της σε μια βδομάδα καπνός θα γίνει κι ο θύλος της στάχτης σωρό!...

Παλιότερα χρόνια τις πετσόκοβαν τις βαλανιδιές για κάρβουνα και καυσόξυλα. Τότε τα κύπελλα των καρπών της βαλανιδιάς ήταν ένας νεκρός δασικός πλούτος, που τον αξιοποίησε η πρώτη Ελληνική βιομηχανία δευτικού υλικού και δερματοποιίας Ε.Ν. Σουρλάγκα, στη Λέσβο, που αριθμεί ηλικία μεγαλύτερη του αιώνος. Έχει τις εγκαταστάσεις της —εκσυγχρονισμένες τώρα— στις Ν. Δυτικές ακτές του κόλπου του Γέρα, ενός από τα ωραιότερα ελληνικά τοπία. Τον επισκέφτηκε — μαζί με το βυρσοδεψικό εργοστάσιο πριν λίγα χρόνια.

Ας γυρίσουμε στην ιστορία της Βαλανιδιάς. Το επίσημο όνομά της είναι Δρυς η Αιγυλιωφ (Quercus aegilops ή Ελληνική Δρυς = Q. Graia Απαντία στη Συρία, Μικρά Ασία, Ελλάδα, Ιταλία και Νότιο Γαλλία. Στη χώρα μας απαντά στην Αιτωλοακαρνανία, στην Άρτα, Πρέβεζα, Θεσπρωτία, στη Μανωλάδα, Μεσσηνία, Λακωνία, Αρκαδία, Κυνουρία, Αργολίδα, Αττική, Αλεξανδρούπολη. Επίσης στα νησιά Κέρκυρα, Κεφαλλονιά, Τήνο, Νάξο, Κέα, Άνδρο, Κρήτη, Μυτιλήνη. Είναι δηλαδή θερμόφιλο φυλλόβολο δέντρο, που ευδοκίμει στα μικρά υψόμετρα και έως τα 600 μέτρα επάνω από τη θάλασσα. Σχηματίζει ωραία δέντρα, μεγάλα και πολυάκωνα σε δάση αμυγ. Απαντά και σε μεμονωμένα δέντρα μέσα σε αγροκτήματα και καλλιεργείται (για τα βαλανιδιά της) μαζί με την ελιά και τη χαρουπιδιά.

Η ελληνική παραγωγή σε κύπελλα βαλανιδιού —αυτά έχουν την πολυτιμότερη δευτική ύλη— φτάνει τους 15.000 τόννους περίπου το χρόνο. Δεύτεροι ερχόμαστε στην παγκόσμια παραγωγή. Πρώτη έρχεται η Τουρκία με τετραπλάσια παραγωγή και καλύτερη ποιότητα, χωρίς στην επιμελημένη συλλογή, τη συντήρηση και την επεξεργασία.

Πρέπει αβήγης το βαλανιδιό να μαζεύεται στην κατάλληλη εποχή —Αύγουστο με Σεπτέμβριο— ν' απλώνεται αμέσως γι' αποξήρανση σε καθαρά αλάνια, πλακόστρωτα ή στρωμένα με σεντόνια, να φυλάσσονται από τον κίνδυνο της διαβροχής και της υγρασίας, να διαχωρίζονται έγκαιρα τα κύπελλα από τα βελάνια και ν' αποθηκεύονται σε ξηρές και

Οι μεγάλες αιωνόβιες βαλανιδιές, με τα μεγάλα κι' άπτονα κλωνάρια τους, κατεβάζουν 500 και 1000 κιλά καρπό το χρόνο ή κάθε μία. Με τέτοια γέφυρα βαλανιδιά έκοβαν κάποτε οι λούμοι. Το ροζιάρικο και χοντρό κομμάτι της δύσκολα τεμαχίζονταν. Γι' αυτό χρησιμοποιήσαν βοηθητικές ξύλινες σφήνες, καμωμένες από το ίδιο της το ξύλο. Το πικρό της παράπονο όπως το μεταδίδει ο Αίσωπος «...ου τοσούτον τον κόπονάντα με πέλεκυν μέφομα, όσο τονους εξ' εμού φυνέτας σφήνας», διασκεύαζε σε στήθος ο γνωστός Λόγιος Α. Παπαβασιλείου.

Σχίζαν ξυλάδες τη γρηά βαλανιδιά με σφήνη απ' το ίδιο το κομμάτι της κι' έπλεν η δόλια τον πικρό καμμό της: «Δεν μου πικραίνει τόσο την καρδιά τ' άγριο το τσεκούρι που με ξάπλωσε κοιμένη —τα δικά μου τα κλαδιά —οι σφήνες τα ίδια μου παιδιά— έχουν τη δόλια μου καρδιά φαμακαμένη».

Σύμφωνα με μια αφήγηση ενός παλιού κυνηγού της Κρήτης του Γιάννη Φραγκά, που μεταφέρει στο αξιόλογο βιβλίο της, για τα φυτά της Κρήτης, η εγγονή του Ευαγγελία Φραγκά, κάτω από τη βαλανιδιά δεν πάει ποτέ λαγός γιατί κάποτε που έβρασε κάτω από αυτή έπεσε ένα βελάνι και τον χτύπησε στο κεφάλι. Τρόμαξε ο φουκαράς κι' έγινε... λαγός. Τον είδε ένα αγριοκούλελο και τον ρώτησε γιατί τρέχει. «Δε θωρείς καμμένη αεζάδερε πως ήπσε σε το βουνό και μ' επλάκωσε!».

Η φλούδα της βαλανιδιάς, φρέσκια ή ξερή, βράζεται και πίνεται σε ρόφημα — φάρμακο εναντίον της δυσεντερίας και της αμμορίας. Το λάδι, που βγαίνει από τη βαλανιδιά καθαρίζεται το δέρμα στο πρόσωπο, ιδιαίτερα από τις φρυτίδες. Βάφει επίσης τα μαλλιά δίνοντάς τους το ωραίο καστανό χρώμα.

Στη Θράκη όπως έγραφε πριν λίγα χρόνια ο αλησμόνητος Άγγελος Ποιμενίδης, υπήρχαν προτολεμικά εκατομμύρια δέντρα βαλανιδιών: «Από την Αλεξανδρούπολη ως τη Νίμια ανατολικά και ως την Αρκαλία Μεσημβρία δυτικά —απόστασι 40 χιλ'τρων— εφάδριζε υπό σκιάν. Πουθενά στη Βαλκανική και στη Μικρά Ασία δεν υπήρχε τόσος αριθ-

μός ογκωδών δέντρων. Βαποριές από τα κλωνάρια των καρπών τους φορτωνόνταν για τη Μυτιλήνη —εργοστάσια Σουρλάγκα— και το μάζεμά τους ήταν κάτι παραπάνω από ό,τι γίνεται με τις ελιές... Όλα αυτά έχουν εξοντωθεί για χωράφια και κάρβουνα. Τα δρυοδάση αυτά ήταν οι πανάρχαιες Ορφικοί Δρυμοί που είχαν αποθανάτισε η λύρα του Ορφέα. «Αι δρυς και βαλανιδιές —γράφει ο Νικηφόρος το 150 π.Χ.— καθώς υψώνονταν ήσυχες και καμαρωτές, ξεσηκώθηκαν από τη ρίξα τους, για να σφύρουν το χορό που συνάδευε η λύρα του Ορφέα...».

Ολίγα λείψανα έχουν απομείνει σήμερα από την οργισμένη βλάστηση των ορφικών δρυμών, άδελφον δεν υποκύβουν κι' αυτά, θύματα του πολιτισμού. «Δεν ρωτώ —επλέγει ο πολύς Ποιμενίδης— για τα τρυγόνια που έπαισαν να φωλιάζουν και να τρυγούν πάνω στα δοξασιμένα εκείνα δέντρα. Όχι για τους λαγούς και τις πέδρικες που χάθηκαν από τους εκχερσωμένους τόπους και τ' αργιογούρουν... Αδείο το κράνος, λαοπαμένο το αίμα, στο πλάι το μυστελειωμένο μπράτσος, κι' ανάμειξ' απ' τα φρούδια μικρό πικρό πηγάδι —δακρυλιά της μοίρας, μικρό πικρό πηγάδι κοκκινόμαυρο, πηγάδι όπου κρυώνει η θύμησή!».

Σκληρά ερωτήματα που σβύνουν αναπάντητα μέσα στη σιωπή και τη γαλήνη των πράσινων βελών των δασών, αυτών που απέμειναν στον παραδεισίο χώρο των αρχαίων Θεών, των Νυμφών, των Χαρίτων και των Μουσών.

Τελειώνει τη βιογραφία της Βαλανιδιάς με μια τοπική λαϊκή παράδοση και την ενδιαφέρουσα παραδοσιακή ερμηνεία της. Ένα χωριό, που βρισκόταν στα ριζά του βουνού, γιόρταζε κάθε χρόνο ανήμερα της Αγίας Παρασκευής. Κάτω από μια μεγάλη βαλανιδιά τα κορίτσια και οι νύμφες έστηναν το χορό. Τότε ένας Δράκος, που είχε τη σπηλιά του κατέκορφα στο βουνό, με δυο δροσκολισιές έφτανε στο χωριό, άρπαζε την πιο όμορφη κοπέλα και την έπαιρνε μαζί του. Αυτό γινόταν κάθε χρόνο και το χωριό ήταν απελπισμένο. Κάποτε τους λυπήθηκε ο Θεός και πρόσταξε την Αγία Παρασκευή να διώξει το δράκο. Έτσι σαν ήθελε η μέρα του πανηγυριού κι' ήρθε πάλι ο Δράκος, η Αγία Παρασκευή τον έστρωσε στο κνήμι με τη ρόκα της. Τον έφτασε και τον έδωσε μια κεντριά. Εκείνος πληγωμένος, με σβήρινα τα αίματά, χάθηκε στη σπηλιά του και δεν μεταφάνηκε. Εκεί που έπεσαν οι σταλαματιές από τα αίματά, φύτρωσαν και στοιχειώσαν πικνές βαλανιδιές, που δείχνουν έως σήμερα τ' αγνάρα που κυνηγήθηκαν Δράκον. Από τότε σάπηκε το χωριό τους...

Πέρασαν πολλά χρόνια, όταν έφτασε κάποιος δασικός στο χωριό κι' άκουσε την ιστορία τους. «Προσέξτε μου, τους λέει, η ιστορία σας δεν είναι παραμύθι, είναι αληθινή. Με τη διαφορά ότι εμένα λέει κι' άλλα θέλει να πει και να διδάξει. Όπως οι παραβολές του Ευαγγελίου που χρησιμοποιούσε συχνά ο Χριστός, όταν ήθελε να διδάξει μεγάλες αλήθειες.

Μια τέτοια μεγάλη αλήθεια θέλει να διδάξει η παλιά ιστορία του χωριού σας. Μάθετε λοιπόν, πως ο Δράκος είναι ο Ξερίας, ο χελμαρός του χωριού που κατεβαίνει από το βουνό, περνάει το χωριό κι' έρχονται στον κάμπο όπου βροχόναι τα χωράφια σας. Το πανηγύρι είναι η αγροτική σοδειά σας, που βρίσκεται αυτή την εποχή (26 Ιουλίου) στην κλημάδα ώρα της. Τα δειμάτια του σταιρού στ' αλάνια περιμέναν τον αλωνισμό. Τότε μια άεσφη μπόρα κατεβασιά στο Ξερία άρπαζε τις θημιανές και τις κουβαλούσε στη θάλασσα. Ο Θεός έστευε φάσμα κάποτε στους παππούδες σας και πήραν την απόφαση να πάνε να χαλούν το λόγο ανακέλευσε το βουνού. Έτσι πόνωνσαν και θέριεψαν τα δέντρα και τα νερά του Ξερία έπαισαν να τρέχουν ορμητικά και ν' αρπάζουν τη σοδειά από μέσα από τα χέρια σας. Ν' αρπάζει ο Δράκος την ομορφότερη του χωριού. Πολύ όμως φοβάμαι πως θα ξυπνήσει πάλι ο Δράκος, γιατί βάλανε πάλι χέρι στο λόγο. Τον βλέπω αραιωμένο. Θυμηθήτε το θαύμα της Αγίας Παρασκευής και προστατέψτε το δάσος. Να πονώσουν οι βαλανιδιές για να φράξουν το δρόμο που φοβερού δράκοντα...».

Είναι πολλές οι περιπτώσεις χωριών που φιλάνε σαν τα μάτια τους το «κεφάλι» τους, το δάσος δηλ. που προστατεύει απάνω τους με τη φωνημένη φυλλωσιά του —ένα θεότατο παρόν σφουγγάρι— από πλημμύρες και κατεβασίες. Που προφυλάσσει τα σπατά τους, όλο τον αγρό τους μόχθο.

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑ

ΑΣΜΑ ΗΡΩΪΚΟ ΚΑΙ ΠΕΝΘΙΜΟ

Συνέχεια από την 3η σελ.

Κοίταται απάνω στην τσουρουφλισμένη χλαίνη... Αιώνες μαύροι γύρω του αλιχτούν με σκελετωτές σκυλιών τη φοβερή σιωπή κι' οι ώρες που ξανάγιναν πέτρινες περισσότερες ακούν με προσοχή... όμως το γέλιο κάρκε, όμως η γη κουφάρθηκε, όμως κανείς δεν άκουσε την πιο στεγνή κραυγή —όλος ο κόσμος άδειασε με τη στεγνή κραυγή.

Κάτω απ' τα πέντε κέδρα, χωρίς άλλα κεριά, κοίταται στην τσουρουφλισμένη χλαίνη... Αδείο το κράνος, λαοπαμένο το αίμα, στο πλάι το μυστελειωμένο μπράτσος, κι' ανάμειξ' απ' τα φρούδια μικρό πικρό πηγάδι —δακρυλιά της μοίρας, μικρό πικρό πηγάδι κοκκινόμαυρο, πηγάδι όπου κρυώνει η θύμησή!

Ω μην κοιτάτε, ω μην κοιτάτε από που του — από που τούφινγε η ζωή. Μην πείτε πως — μην πείτε πως ανέβηκε ψηλά ο καπνός του ονείρου! Έτσι λοιπόν η μια στιγμή, έτσι λοιπόν η μια — έτσι λοιπόν η μια στιγμή παράτησε την άλλη, κι ο ήλιος ο παντοτεινός έτσι μεμιάς τον κόσμο!

5

Ήλιε, δεν ήσουν ο παντοτεινός; Πουλί, δεν ήσουν η στιγμή χαράς που δεν καθίζει; Λάμψη, δεν ήσουν η αφοβία του σύμφου; Κ' επί, περβόλι, αδέλιο των λουλουδιών, κι' επί, ρέζα σγουρή, φλογέρα της μαγνολίας!

Έτσι καθώς ντύνεται μες στη βροχή το δέντρο και το κομμάτι αδειανόμαυριζει από τη μοίρα κι' όλος τρελός δένεται με το χιόνι και τα δυο μάτια πάνε να δακρύσουν, καί: ρωτάει ο αετός, πούναι το παλικαράκι; Κ' όλα τ' απτόπουλα απορούν: πούναι το παλικαράκι! Πιά; ρωτάει, στενάζοντας η μάνα, πούναι ο γιός μου;

Κι' όλος οι μάνες απορούν: που νάναι το παιδί! Πιά; ρωτάει ο σύντροφος, που νάναι ο αδερφός μου; Κι' όλοι του οι σύντροφοι απορούν: που νάναι ο πιο μικρός! Πάνουν το χιόνι, καίει ο πυρετός πούναι το χέρι, και παγώνει: παν να δαγκάσουνε ψωμί, κι' εκείνο στάζει από αίμα: κοιτούν μακριά τον ουρανό κι' εκείνος μελανιάζει — γιατί; γιατί; γιατί να μη ζεσταίνει ο θάνατος;

γιατί ένα τέτοιο ανόσιτο ψωμί; γιατί ένας τέτοιος ουρανός εκεί που πρώτα εκατοίκουσε ο ήλιος!...

6

Ήταν ωραίο παιδί. Την πρώτη μέρα που γεννήθηκε στήσανε τα βουνά της Θράκης να φανεί στους ώμους της στεριάς το στάρι που αναγάλλιαζε: στήσανε τα βουνά της Θράκης και το φτύσανε μια στο κεφάλι, μια στον κόρφο, μια μέσα στο κλάμα του. Ήταν Ρωμαίοι με μπράτσα φοβερά και το σπρώσαν στον βοριά τα σπάργαλα. Ύστερα οι μέρες τρέσανε, παράβγαν στο λιθάρι, καβάλα σε φοραδοπούλες χοροπήδησαν ύστερα κίλησαν Στρυμώνες πρωινό όπου από της γης τα πέρατα

αι παλατιές οι βοσκοί να παν των φλόκων τα κοπάδια εκεί που βαδινάσανε μια θαλασσοστηλιά, εκεί που μια μεγάλη πέτρα εστέναζε!

Ήταν γερό παιδί: τις νύχτες σγαλιά με τα νερατζοκόριτσα λένανε τις μεγάλες φορεσιές των άστρων: ήτανε τόσος ο Έρωτας στα σπλάχνα του

που έβινε μέσα στο κρασί τη γένη όλης της γης, πιάνοντας ύστερα χορό μ' όλες τις νύφες λείκες όπου ν' ακούσει και να χυστεί η αυγή το φως μες στα μαλλιά του,

η αυγή, που μ' ανοιχτά μπράτσα τον έβρισκε στη μέση δυο μικρών κλαδιών να γρατσουνάει τον ήλιο, να βάφει τα λουλουδιά, ή, πάλι, με στοργή να σιγονανουρίζει τις μικρές κουκουβάγιες που εξαγριώνονταν... Α! τι θυμάρι δυνατό η ανασαμιά του! Τι χάρτης περηφάνιας το γυμνό του στήθος, όπου ξεοπούσανε λευτεριά και θάλασσα!...

Ήταν γενναίο παιδί.

Με τα θαμπόχρυσα κομπιά και το πιστόλι του, με τον αέρα του άντρα στην περπατησιά, και με το κράνος του — γυαλιωτό σημάδι (φτάσανε τόσο εύκολα μες στο μυαλό που δεν εγνώρισε κακό ποτέ του) με τους στρατιώτες του ξερά-δεξιά και την εκδίκηση της αδικίας μπροστά του.

— Φωτιά στην άνομη, φωτιά!

Με το αίμα πάνω από τα φρούδια τα βουνά της Αλβανίας βροντίζανε, ύστερα λιώναν χιόνι να ξεπλύνουν το κομμάτι του, σιωπηλό ναυάγιο της αυγής, και το στόμα του, μικρό πουλί ακελάντιστο, και τα χέρια του, ανοιχτές πλατείες της ερημίας. Βρόντηξαν τα βουνά της Αλβανίας — δεν έλαψαν.

Γιατί να κλάψουν;

Ήταν γενναίο παιδί!

7

Τα δέντρα είναι από κάρβουνο που η νύχτα δεν κορώνει.

Χιμάει, χτυπιέται ο άνεμος, ξαναχτυπιέται ο άνεμος — τίποτε. Μες στην παγωνιά κουρνιάζουν τα βουνά γονατισμένα. Κι από τις χαράδρες, βουίζοντας, απ' τα κεφάλια των νεκρών η άβυσσος ανεβαίνει...

Δεν κλαίει πια ούτ' η Λύπη. Ξαν την τρέλη που ορφάνεψε γυρνάει, στο στήθος της φορεί μικρό κλαδί σταυρού — δεν κλαίει. Μονάχ' από τα μελανά ζωσμένη Ακροκεραίνα

πάει ψηλά και στήνει μια πλάκα φεγγαριού μίπτως και δούν τον ίσκιό τους γυρνώντας οι πλανίτες και κρύβουν τις αχτίδες τους και σταματήσουν εκεί στο χάος ασθαινώντας εκστατικοί... Χιμάει, χτυπιέται ο άνεμος, ξαναχτυπιέται ο άνεμος, σφίγγεται η ερημιά στον μαύρο της μποξά, σκυφτή πίσω από μίνες — σύννεφα αφονηράζονται —

τι νάναι που αφονηράζεται — σύννεφα, μίνες μακριά; Με τα κουφελιά των μαλλιών στους ώμους — αχ αφήστε την! —

μια κερλί μισή φατιά μια μάνα κλαίει — αφήστε την! — στις παγωμένες αδειές κάμαρες όπου γυρνάει — αφήστε την! Γιατί δεν είναι η μοίρα κανενός κι' οι μάνες είναι για να κλαίν, οι άντρες για να παλεύουν,

τα περιβόλια για ν' ανθούν των κοριτσιών οι κόρφοι, το αίμα για να ξεδούεται, ο σπρός για να χτυπά, κι' η λευτεριά για ν' αστραφτεγογενιέται αδιάκοπα!

8

Πέστε λοιπόν στον ήλιο νάβρει έναν καινούριο δρόμο,

μό, τώρα που πια η παρτίδα του σκοτεινιάσε στη γη, αν θέλει να μη χάσει από την περηφάνειά του! Ή, τότε πάλι, με χόμα και νερό, ας γαλαξιοβόλσει αλλού μαν αδελφούλα Ελλάδα! Πέστε στον ήλιο νάβρει έναν καινούριο δρόμο — μην καταπροσωπίσει πια ούτε μια μαργαρίτα! Στη μαργαρίτα πέστε νάβγει μ' άλλη παρθενα,

μη λερωθεί από δάχτυλα που δεν της πάνε!

Χωρίστε από τα δάχτυλα τ' αγκυροπεριερία και μην αφήστε ήχο να πει το πάθος του νερού, καθώς γλυκά φουά ουρανός μες σ' αδειανό κοχύλι: μη στείλτε πουθενά σημάδι απελπισιάς, μόν' φέрте από τις περιβόλες της παλικάριάς τις ρωδινιές όπου η ψυχή του ανάδενε, τις ρωδινιές όπου η ανάσα του έπαιζε. Μικρή τη νύφη χρυσάλλίδα που αλλάζει τόσες ντυμασιές όσες ριπές το ατλάζι στον ήλιο, σαν μεθοκοπούν χρυσόσκον' οι χρυσόμυγες

και παν με βίαση τα πουλιά ν' ακούσουν απ' τα δέντρα ποιού σπόρου γέννα στύλωσε το φημισμένο κόσμο!

9

Φέрте καινούρια χέρια, τι τώρα ποιός θα πάλει ψηλά να νανουρίσει τα μαρά των άστρων! Φέрте καινούρια πόδια, τι τώρα ποιός θα μπει στον πεντοζάλη πρώτος των αγγέλων! Καινούρια μάτια — θέ μου! —, τι τώρα που παν να σκύψουν τα κρινάκια της αγαπημένης! Αίμα καινούριο, τι με ποιό χαράς χαιρεί θ' ανάψουν!

Και στόμα, στόμα δροσερόν από χαλκό κι αμάραντο, τι τώρα ποιός στα σύννεφα θα πει «γειά σας παιδιά!».

Μέρα, ποιός θ' αφήσει τα ροδακινόφυλλα; Νύχτα, ποιός θα μερέψει τα σπατά; Ποιός θα σκορπίσει πράσινα καντίλια μες στους κάμπους;

ή θ' αλαλάζει θαρρετά κατάντικρυ απ' τον ήλιο, για να ντυθεί τις θιέλλες καβάλα σ' άτρωτο έλεγχο και να γενεί Αχιλλέας των ταρσανάδων; Ποιός θ' ανεβεί στο μυθικό και μαύρο ερμηονήσι για ν' ασπαστεί τα βότσαλα, και ποιός θα κοιμηθεί για να περάσει από τους Ευβοϊκούς του ονείρου νάβρει καινούρια χέρια, πόδια, μάτια, αίμα και λαλιά, να ξαναστυλωθεί στα μαριμαρένια αλάνια και να ριχτεί — αχ τούτη τη φορά! — και να ριχτεί του Χάρου με την αμοσύνη του!

10

Ήλιος, φωνή χαλκού, κι άγιο μελέτι πάνω στα στήθη του ώμων: «Ζωή, να σε χαρώ!» Δύναμη εκεί πιο μαύρη δε χροούσε: μόνο με φως χυμένο από δαφνοκλάδο κι ασήμι από δροσιά, μόνον εκεί ο σταυρός άστραψε καθώς χάραζε η μεγαλοσύνη. Κ' η καλοσύνη με σπαθί στο χέρι πρόβει να πει μες απ' τα μάτια του και τις σημαίες τους: «Ζωή!»

Γιάν σου μορέ ποτάμι οποιήσετε χαράματα, παρόμοιο τέκνο Θεού, μένα κλωνί ροδιάς στα δόντια να ευοδιόχεται από τα νερά σου! Γιάν σου και συ χωριανομουμουλιά που αντρεί — ενες κάθε πούθελε πάρει Αντρούτσος τα όνειρά του! Κάτ' συ βρουσούλα του μεσημεριού, που έφτανες ως τα πόδια του, και συ κοπέλα που ήσουν η Ελένη του, που ήσουν το πουλί του, η Παναγιά του, η Πούλια του, γιατί και μια μόνο φορά μες στη ζωή αν σημάνει αγάπη ανθρώπου, ανάβοντας. άστρον απ' άστρο τα κρινά στερεώματα, θα βασιλεύει πάντοτε παντού η θεία γλώ, για να στολίζει με μικρές καρδιές πουλιών τα δάση, με λήρες από γλαστριά τα λόγια των ποιητών.

Κι όπου κακό κρυφτό, να το παιδεύει, κι όπου κακό κρυφό, να το παιδεύει ανάβοντας!

II

Κείνοι που επράξαν το κακό — γιατί τους είχε πάρει

Συνέχεια σην 6η σελ.

ΑΣΜΑ ΗΡΩΪΚΟ ΚΑΙ ΠΕΝΘΙΜΟ

Συνέχεια από την 5η σελ.

τα μάτια η θλίψη — πήγαιναν τρικυλίζοντας γιατί τους είχε πάρει, τη θλίψη ο τρόμος, χάνονταν μέσα στο μαύρο σήνεφο... Πίσω! και πια χωρίς φτερά στο μέτωπο. Πίσω! και πια χωρίς καρδιά στα πόδια, χωρίς τέρατα σίδερα και κουντουλιές φωτιάς! Εκεί που γδύν' η θάλασσα τ' αμπέλια και τα ηφαίστεια στους κάμπους της πατρίδας πάλι και με το φεγγάρι αλέτρι, στα βράχια της πατρίδας πάλι και με το μαντολίνο Ζά-λογγο!

Πίσω! Στα μέρη όπου λαγωνικά τα δάχτυλα μυρίζονται τη σάχα κι όπου η τρικυμία βαστά όσο ένα γιασεμί λευκό στο θέρος της γυναίκας! Κείνοι που έπρεζαν το κακό — τους πήρε μαύρο σήνεφο. Ζωή δεν είχαν πίσω τους, μ' έλατα και με κρύα νερά, μ' αρνί, κρασί και τσουφεκά, βέργα και κληματόσταυρο! Παπουν δεν είχαν από δην κι απ' οργισμένον άνεμο, στο καρσούλι δεκαοχτώ μερόνυχτα με πικραμένα μάτια. Τους πήρε μαύρο σήνεφο — δεν είχαν πίσω τους αυτοί θεοί μπουρλοτιέρη, πατέρα γεμιτζή, μάνα που νάχε σπάξει με τα χέρια της, ή μάνα μάνας που με το βιζέ γυμνό χορεύοντας νάχε δοθεί στη λευτεριά του Χάρου!

Κείνοι που επρέζαν το κακό — τους πήρε μαύρο σήνεφο! μα κείνος που τ' αντίκρυσε στους δρόμους τ' ουρανού ανεβαίνει τώρα μοναχός και ολόλαμπρος...

12

Με βήμα πρωινό στη χλόη που μεγαλώνει ανεβαίνει μοναχός και ολόλαμπρος...

Λουλούδια αγοροκόριτσα του κρυφογέφυρνε και του μιλούν με μια ψιλή φωνή που ακνίζει στον αυθέρα. Γέρονται και κατ' αυτού τα δέντρα ερωτεύμενα, με τις φωλιές χωμένες στη μασχάλη τους, με τα κλαδιά τους βουτηγμένα μες στο λάδι του ήλιου. Θαύμα — τι θαύμα, χαμηλά στη γη! Άσπρες φυλές μ' ένα γαλάζιο νύι χαράζουνε τους κάμπους! στράφτουν βαθιά οι λοφοσειρές και πιο βαθιά τ' απ' ούσα όνειρα των βουνών της Άνοιξης!

Ανεβαίνει μοναχός και ολόλαμπρος, τόσο πιωμένος από φως που φαίνεται η καρδιά του, φαίνεται μες στα σύννεφα ο Όλυμπος ο αληθινός και στον αέρα ολόγυρα ο αίνος των συντρόφων!.. Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα τ' όνειρο από το αίμα. Στους όχτους του μονοπατιού συνάζονται τα ζωά, γυαλλίζουν και κοιτάζουνε σα να μιλούνε. Ο κόσμος όλος είναι αληθινά μεγάλοι γίγας που κανακείει τα παιδιά του!

Μακριά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο: Αύριο, αύριο, λένε, το Πάσχα τ' ουρανού!

13

Μακριά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο...

Λένε γι' αυτόν που κάρκε μες στη ζωή όπως η μέλισσα μέσα στον θυμιακό το ανάβρυσμα για την αγνή που πνίγηκε στα χωματένια στήθια ενώ μνημόνευε μαν ήμερα πάλλαμπε! για τη νιφάδα που άστραψε μες στο μυαλό κ' εσβήσθη, τότες που ακούστηκε μακριά η σφυριγματιά της σάλας και πέταξε ψηλά θρηνηώντας η Αλβανίδα πέρδικα! Λένε γι' αυτόν που μήτε καν επρόφτασε να κλάψει, για τον βαθύ καμμό του έρωτα της ζωής που είχε όταν δινάμωνα μακριά ο αγέρας και κρούζαν τα πουλιά στον χαλασμένο μύλου τα δοκάρια, για τις γυναίκες που έπιναν την άγρια μουσική στο παραθύρι ορθές, σφίγγοντας το μαντίλι τους — κ' έπνιγ' η βαρυσυννεφιά τα βουρκαμένα στήθη —, για τις γυναίκες που απελπίζαν την απελπισιά προσημειώνοντας ένα σημάδι μαύρο στην αρχή του κάμπου. Ύστερα, δυνατά πέταλα έξω απ' το κατώφλι, λένε για το ζεστό και αγάδεντο κεφάλι του, για τα μεγάλα μάτια του όπου χώρεσε η ζωή τόσο βαθιά, που πια να μην μπορεί να βγει ποτέ της!

Συνέχεια στην 7η σελ.

Στον τόπο μας με τους ανθρώπους μας

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ο Σεπτέμβριος σήμερα είναι ο ένατος μήνας του χρόνου. Την εποχή που το Ρωμαϊκό έτος άρχιζε το Μάρτη, ο παρσπάνω μήνας είχε την έβδομη θέση στη σειρά των μηνών. Αυτό δείχνει το όνομά του. Στα Λατινικά SEPTEM πάει να πει επτά. Όταν πρώτος μήνας καθιερώθηκε από το Νουμά Πομπιλίου ο Ιανουάριος, τότε ο Σεπτέμβριος έγινε ένατος.

Η πρώτη Σεπτεμβρίου για τους Ρωμαίους ήταν ένα είδος πρωτοχρονιάς. Την ονόμαζαν INDICTIO (ινδικτιώνα) που σημαίνει κατανομή φόρων. Γιατί αυτό το μήνα έχουν πια συγκεντρωθεί όλα τα εισοδήματα και το κράτος όριζε στον κάθε πολίτη τι φόρο πρέπει να πληρώσει από την παραγωγή του. Ήταν κατά κάποιον τρόπο, ένα είδος αρχής του μ.Χ. καθιέρωσαν την 1η Σεπτεμβρίου ως αρχή του εκκλησιαστικού έτους.

Για τους αγρότες με την 1η Σεπτεμβρίου αρχίζει το γεωργικό έτος, αφού τότε ξεκινούν όλες οι προετοιμασίες για το όργωμα και τη σπορά, που είναι η αρχή μιας μακράς σειράς ασχολιών στα χωράφια. Στην ουσία ο πολυβασιανισμένος λαός μας γιορτάζει τρεις πρωτοχρονιές, πράγμα που φαίνεται μέσα από τις δοξασίες και τα μοναδικά του έθιμα.

Αυτό το μήνα ανοίγουν τα Σχολεία, έτσι έχουμε έναρξη και του σχολικού έτους. Το Σεπτέμβρη τον συναντάμε και με τα λαϊκά του ονόματα: Τρυγιτή ή Τρυγομήνα και Πετμεζή (Ήπειρος), γιατί τότε τρυγούν τα αμπέλια, τον Λένη και μήνα του Σταυρού ή Σταυρήτη, γιατί γιορτάζεται η Ύψωση του Τιμίου Σταυρού. Κατά τόπους έχει και άλλα ονόματα.

Περίπατος την Κυριακή

Σεπτέμβρης μήνας το κεφαλοχώρι μας, αμέριμνο στην παλιά αρχοντιά του, χαίρεται με αρκετό ακόμη κόσμο: Μόνοι κάτοικοι, κτηνοτρόφοι και τους αθεράπευτα νοσταλγούς της φυσικής, της ήρεμης, της γαλήνιας ορεινής ζωής.

Οι τελευταίοι πηγαίνουν στο χωριό το Σεπτέμβρη κι απολαμβάνουν την ορεινή ζωή και ικανοποιούν τον ρομαντισμό τους.

Απόγευμα. Κουβέντζα σε καφενείο της πλατείας του χωριού με τον Αναστάση έναν γνήσιο φυσιολάτρη. Μετά τον βαρύ και όχι μουδιάσαμε στην καρέκλα και είπαμε να ξεκουραστούμε με έναν περίπατο στον Γκόντρο.

— Αναστάση, έχει ακόμη κόσμο το χωριό μας, τόσο που κρατάει μια ικανοποιητική ζωντανία.

— Αυτό χαίρομαι. Καμαρώνω τους πιστούς κατοίκους του, έχω φιλική κουβέντα μαζί τους και ηρεμώ, γαλήνεύω, ξεκουράζομαι.

— Αναστάση, έχεις δικιο, ακούς τα πουλιά, τα σκυλιά, τα ζωντανά, χαίρετάς και χαίρεσαι την αραβή, αλλά καλόκαρδη καλημέρα, ζεις ανθρωπίνια.

Με την κουβέντα φτάσαμε στον Γκόντρο. Τα φύλλα του πλάτανου της βρύσης καθώς τα χάδευε τ' αγέρι της ποταμιάς μας δρόμισε, μας καλωσόριζε και μας μλούσε στη γλώσσα του που δεν καταλαβαίναμε. Πέντε-έξι κούρσες παρκρισμένες δεξιά στο δρόμο μας θύμιζαν πολιτείες και οι πινακίδες τους βεβαίωναν την έδρα των ιδιοκτητών τους που ήταν τα Γιάννινα και η Λάρισα.

Συνεχίσαμε τη βόλτα και την κουβέντα μέχρι το εκκένωμα. Να και μια ξένη κούρσα με ένα ζευγάρι, νέους χαρούμενους ανθρώπους.

— Γεία σας πατριώτες μας χαίρετισαν οι νέοι.

— Καλώς ωρίσατε. Από πού είστε;

— Καλαρρυτιώτες είμαστε και μένουμε στο Μεσολόγγι.

— Και πως από δω;

— Ήρθαμε να γνωρίσουμε την πατρίδα, εδώ γεννήθηκε ο πατέρας μας και εμείς ερχόμαστε για πρώτη φορά στο χωριό.

— Και πάλι καλάς κοιτάσατε. Πάμε για το χωριό.

Μπαίνουμε μέσα στην κούρσα μέχρι το Γκόντρο και μετά τους βοηθήσαμε στη μεταφορά των αποσκευών τους.

Στο σπίτι

— Τι βρίσκει κανένας εδώ στο χωριό, ρώτησαν οι συμπατριώτες μας.

— Καλόκαρδους ανθρώπους απάντησε ο Αναστάσης.

— Τι καλύτερο, σπάνιο είδος στον καιρό μας απάντησε η γελαστή κι όμορφη γυναίκα, που ήταν σύζυγος του οδηγού, όπως μας συστήθηκαν.

— Από φαγητό, ύπνο, τι κάνουμε; ρώτησε ο νεαρός που πιάστηκε από την προκτική πλευρά του θέματος.

— Έχει ένα στοιχειώδη ξενώνα το χωριό και ψησταριά, αλλά για δύο άτομα θα βρούμε κρεβάτι στο σπίτι μου και φαγητό είτε ο Αναστάσης. Ποιός ξέρει; Μπορεί κάποιος να βρεθούμε και εμείς στο Μεσολόγγι.

Με την κουβέντα, φτάσαμε χωρίς να το καταλάβουμε στο χωριό έξω από την αυλόθυρα του Αγίου Νικολάου. Σταυροκοπήθηκαν οι φιλοξενούμενοι μας και εμείς και το νεαρό ζευγάρι ρώτησε με μια φωνή:

— Αυτός είναι ο Αι-Νικόλας; ρώτησαν και σταυροκοπήθηκαν.

— Μάλιστα.

— Δόξα τω Θεώ, αξιωθήκαμε να τον δούμε από κοντά, είπε η γυναίκα και το νεαρό ζευγάρι από συγκίνηση δεν μπόρεσε να κρατήσει τα δάκρυα, που θύμιζαν κλάμα μικρού παιδιού. Δεν μπορέσαμε και εμείς να συγκρατηθούμε και κλάψαμε από καμμό για τη γενέτειρα, τη γενέθλια γη της Πίνδου μας.

Το νεαρό ζευγάρι φιλοξενήθηκε με εβδομάδα. Βρήκε κοντά στους ανθρώπους του χωριού μας ανθρώπινη ζεστασιά, μεγάλη καρδιά και ανυπόκριτη φιλοξενία.

Έφαγαν λαχανόπιττα στη γάστρα. Γέμεισαν κοκορέττι, σπινάντζο και ψητά κατσίκι στην ψησταριά. Χόρτασαν φυλλοκουβέντα και επαλήθευσαν τις πληροφορίες που η μακαρίτισσα μητέρα τους τους διηγόταν για το αρχοντοχώρι μας.

Πέρασαν οι μέρες, οι δουλειές του ζευγαριού του Μεσολογγίου που είχαν ρίξει Καλαρρυτιώτες, τους περίμεναν. Πήραν το δρόμο της επιστροφής με κρύα καρδιά. Ζήτησαν να πληρώσουν για την παραμονή και άκουσαν τον Αναστάση να τους λέει:

— Ακούστε, φίλοι συμπατριώτες μας, στους Καλαρρυτιώτες δεν περνάει τα Μεσολογγίτικα χρήματα.

Ευχαρίστησαν για όλα και έφυγαν καταθουσιασμένοι με δάκρυα στα μάτια.

Πόσοι ξενιτεμένοι Καλαρρυτιώτες έχουν καμμό για μια τέτοια επίσκεψη; Αλήθεια πόσοι;

ΑΣΜΑ ΗΡΩΪΚΟ ΚΑΙ ΠΕΝΘΙΜΟ

Συνέχεια από την 6η σελ.

14

Τώρα χτυπάει πιο γρήγορα τ' όνειρο μες στο αίμα — τον κόσμο η πιο σωστή στιγμή σημαίνει:

Ελευθερία.

Έλληνες μες στα σκοτεινά δείχνουν τον δρόμο:

Ε λ ε υ θ ε ρ ί α

— για σένα θα διακρύψει από χαρά ο ήλιος.

Στεριές ιριδοχτυπημένες πέφτουν στα νερά: καρδιά μ' ανοιχτά πανιά πλέουν μες στους λειμώνες τα πιο αθώα κορίτσια τρέχουν γυμνά στα μάτια των αντρών κ' η σεμνότη φωνάζει πίσω από το φρόντη: Παιδιά! Δεν είναι άλλη γη ωραιότερη!..

Τον κόσμο η πιο σωστή στιγμή σημαίνει!

Με βήμα πρωινό στη χλόη που μεγαλώνει ολόενα εκείνος ανεβαίνει... Τώρα λάμπουνε γύρω του οι πόθοι, που ήταν μια φορά χαμένοι μες στις αμαρτίες τη μοναξιά: γειτόνοι της καρδιάς του οι πόθοι φλέγονται! Πουλιά τον χαϊρεύουν — του φαίνονται αδελφάκια του! Άνθρωποι τον φωνάζουν — του φαίνονται συντρόφοι του. «Πουλιά, καλά πουλιά μου, εδώ τελειώνει ο θάνατος!». «Συντρόφοι, σύντροφοι καλοί μου, εδώ η ζωή αρχίζει!».

Αγαθί ουρανόσ μορφιάς γυαλίζει στα μαλλιά του...

Μακριά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο: Αύριο, αύριο, αύριο, το Πάσχα του Θεού!

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΜΗΝΥΜΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΩΝ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΟΥΣ

Αγαπητοί Συμπατριώτες,

δεχθείτε τους πλέον θεμούς πατριωτικούς χαιρετισμούς μου και τις εγκάρδιες ευχές μου για κάθε προσωπική και οικογενειακή σας ευτυχία.

Οι Κοινοτικές εκλογές της 14ης Ιουλίου 1991 ανήκουν πλέον στην ιστορία, αφού εσείς, με δημοκρατικό τρόπο, αποφασίσατε ποια θα είναι η νέα Κοινοτική Αρχή για τα προσεχή τέσσερα χρόνια.

Όμως για μένα που κυριολεκτικά στρατεύτηκα για το συγκεκριμένο έργο και πήρα την απόφαση καθόλου σ' αυτές τις εκλογές με μοναδικό εφάδιο την αποδεδειγμένη αγάπη μου για το χωριό μας και τη δική σας εκτίμηση και αγάπη, ο αγώνας δεν σταμάτη εδώ. Και δεν είναι δυνατόν να σταματήσει, αφού με την ψήφο σας στείλατε ξεκάθαρο μήνυμα προς όλους.

Γι' αυτό, αγαπητοί μου συμπατριώτες, θεωρώ επιτακτική υποχρέωσή μου από μέρους και από μέρους των εκλεκτών συνεργατών μου, των κ.κ. Ευαγγέλου Αρλέτου, Αθανασίου Κατσιγιάννη, Σταύρου Μητρογεωργίου, Νικολάου Μιντζα, Αικατερίνης Μουσαφίρη, Ιωάννη Μπακαγιάννη και Σωτηρίου Μπεσίρη, να σας ευχαριστήσω θερμά και να σας εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την αποτελεσματική βοήθεια και συμπαράστασή σας, που έφεραν το συνδυασμό μας σε απόσταση αναπνοής από τη νίκη, κατά τις κοινοτικές εκλογές, της 14ης Ιουλίου 1991.

Με την ψήφο σας αναγνωρίσατε περιττόνως ότι κάναμε ένα αγώνα με υψηλό ήθος και πάντοτε με πνεύμα ενότητας των συμπατριωτών μας και δεν ακολουθήσαμε τον αλισθηρό δρόμο των απειλών, των εκβιασμών και των ψευδολογιών, που δυστυχώς χρησιμοποιήσαν άλλοι και παρ' όλο που έχουν δυσμενέστερες επιπτώσεις στην ομόνοια και στην ουσία των συμπατριωτών μας.

Η συναίσθηση ευθύνης που μας διακατέχει, δεν μας επιτρέπει να αναφέρουμε δεκάδες παραδείγματα ανέγνιμου αγώνα και να στιγματίσουμε τους εμπνευστές τους. Ένα μόνο μπορούμε να πούμε με υπευθυνότητα και ειλικρίνεια: Ότι κι από τη θέση που μας τάξατε, θα διαθέσουμε όλες μας τις δυνάμεις για το καλό και την πρόοδο του όμορφου και ιστορικού χωριού μας.

Με βαθύτατη εκτίμηση προς όλους σας

ΚΩΝΝΟΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ

Κοινοτικός Σύμβουλος



Νοέμβριος 1940. Η μάχη του Κалаμά (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα)

Μπενίτο Μουσολίνι ζήτησε από την Ελλάδα ούτε λίγο, ούτε πολύ να παραδοθεί. Ο Ελληνικός λαός με το στόμα του τότε πρωθυπουργού της απάντησε ομόφωνα «ΟΧΙ!» που έμεινε στην Ιστορία σύμβολο ανεξαρτησίας και υπηλίου ζωής. Η Ιταλική κυβέρνηση κήρυξε τον πόλεμο κατά της πατρίδας μας και προώθησε τις σιδηρόφρακτες φασιστικές μεραρχίες της στα Ελληνικά σύνορα συγκεκριμένα στα αιματοποτισμένα βουνά της Βορείου Ηπείρου. Η αντίσταση των αόπλων Ελλήνων υπήρξε μεγαλύτερη απ' όση περίμεναν οι εισβολείς. Το γεγονός αυτό κατέληξε τη φοβισμένη και

της ομογένειας του εξωτερικού, όπου της, που να μη γιορτάζει με πηγαίο ενθουσιασμό και πατριωτική συγκίνηση την 28η Οκτωβρίου. Σημασιοσολισμοί, δοξολογίες, λόγοι, παρελάσεις, εθνικοί χοροί, θεατρικές παραστάσεις και άλλες ανάλογες εκδηλώσεις τιμούν τους ήρωες του '40 που με τη θυσία τους στο βωμό της πατρίδας έδειξαν την έμπρακτη πίστη τους στις πατροπαράδοτες διαχρονικές αξίες της ελευθερίας, της αξιοπρέπειας, της τιμής κ.ά. Τιμή και δόξα στους λεβέντες ήρωες του '40.

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

ΟΙ ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ

Βεζύρης Άχμετ Χουρσίτ Πασσάς έλέφ Θεοῦ Βαλῆς Ρούμελης, Δελβίνου, Δερβεντάτ, Ναζῆς και Σερασκέρης Πληρεξούσιος.

Πρὸς εὐαὶς μικροῦς και μεγάλους ἀπάσης τάξεως) Καλαριτωτάς ὅπου εὐρίσκεισθε εἰς κορυφὸς ὅπου ἄλλου, ἐπειδὴ ἐπιληροφρήθημεν ἀπὸ τὸ [ἀρ]-ζιζάκι σας, διὰ αἰτία τῆς φυγῆς και τοῦ χαλασμοῦ σας ἐστάνη ἀπὸ κακῆς φύσεως και κακηντρεχίας αὐτῶν οἱ ὅποιοι με σατανικοῦς πλάνους σας διήγειραν εἰς ἀποστασίαν και εἰς τὸ [ν] δλεθρον τῆς ἀπωλείας σας, και τῶρα ἐμετανοήσατε και ζητᾶτε τὸ ἐλεός μας διὰ νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὸ χωρίον σας, διὰ τοῦτο και ἡμεῖς ἀπὸ μεγάλων μερχαμέτι' μας κινούμενοι σας συγχωροῦμεν με παντελὴ ἀμνηστειάν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου ὑψηλοῦ ῥάγι και ἱσμιαλέτ Πουγιουρουλτουσοῦ, ὅλα ὅσα θέλοντες και μὴ θέλοντες ἐπράξατε και σὰς δεχόμεθα εὐμένως νὰ ἐλθῆτε και νὰ καθίσετε εἰς τὸ χωρίον σας και εἰς τὰ σπίτια σας πιστοὶ και ὑποκείμενοι εἰς τὸν κραταιότατον Βασιλέα μας ῥαγιάδες καθὼς εἰσασθον και προήτερα, χωρὶς νὰ ἐχῆτε παραιμικρὴν ὑποψίαν φόβου τινος' και ὡς τοιούτους' σας ὑποσχομεθα ὅλα ὅπου ἐλθῆτε εἰς τὸ χωρίον σας νὰ σας δώσωμεν κάθε ἀσθεντικὴν μας εὐμένειαν, ὑπεράσπιον και βοήθειαν εἰς ὅλας τὰς ἐνδεχομένας ὑποθέσεις σας, πρὸς δὲ σας χαρίζομεν και ἐπτά χρόνους ἀπὸ σήμερον κατὰ σειρὰν διὰ χρῆς τοσιὰ ἢ και μερικὰ νὰ μὴν ἔχη κανένας τὴν ἀδειαν και ἐξουσίαν νὰ σας ναλοντῇ εἰς τὸ παραιμικρὸν και ἀπερνώντας οἱ διωρισμένοι ἐπτά χρόνοι νὰ τὰ πληρώσετε εἰς ἄλλων ἐπτά χρόνων διάστημα κίσιτια κίσιτια' και εἰς τοῦτο προστάζομεν ὅλους τοὺς κατὰ καιροὺς βαλῆδες νὰ σας βοηθοῦν πάντοτε και νὰ σας κάμουν μουσαντέ εἰς ὅλας τὰς ἐμπιπτούσας ὑποθέσεις σας χωρὶς νὰ ἀφῆσουν κανένα νὰ σας πειράξῃ και νὰ σας κατατρέξῃ μήτε διὰ πόρεια' μήτε διὰ ἄλλο τίποτε εἰς τὸ παραιμικρὸν.

Ἐξεδόθη τὸ παρὸν ἡμέτερον ὑψηλὸν ῥάγι και Ἰσμιαλέτ Πουγιουρουλτουσοῦ' ἀπὸ τὸ διβάνι ρούμελης, Δελβίνου και Ναζῆς Τερπεντατιών.

1822 Φεβρ. 7

Ἰωάν(ν)α

- 1) μερχαμέτ λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα ἐλεός.
- 2) κίσιτι λέξις τουρκ. = δόσις.
- 3) πόρεια ἢ μπόρεια τουρκ. = χρέος.
- 4) = ὑψηλὸν διάταγμα περιέχουν τὴν ἐν τῇ προκειμένη ὑποθέσει γνώμην ἡμῶν.
- 5) Βλ. Σπ. Δε-Βιάζη, Ἡ Χρυσόχοιχὴ τέχνην Ζακύνθου. Περιόδικον Παναθηναῖα τ. 39 τοῦ 1904.

Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἐγγράφου και ἄνωθεν τῆς μονοκονδυλίας ἀναγράφεται τουρκιστὶ «Ἐνεργηθῆτω συμφώνως τῇ ἐλληνιστὶ γεγραμμένῃ ἡμετέρᾳ διαταγῇ τῇ δοθείσῃ εἰς τοὺς ῥαγιάδες τῶν Καλαριτῶν. Ἐπρωτοκολλήθη 1237 (= 1822) Ἰουνίου 27». Ὑπεράνω τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ὑπάρχει ἡ σφραγὶς τοῦ Ἀχμέτ Χουρσίτ οὐκιστὶ με τὴν χρονολογίαν 1217 (= 1802), πέρας δὲ αὐτῆς ἀναγράφονται τουρκιστὶ τὰ ῥητὰ «ὁ Θεὸς βοηθός». «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ». «Ἡ βοήθεια και προστασία τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτόν». «Ἡ δύναμις και τὸ κράτος τοῦ Σατανὰ μακρὰν ἐμοῦ».

Παρὰ τῇ ἰδίᾳ κ. Ἀθ. Φασούλα εἶδον και ἕτερον ἔγγραφο περιέχον θέαμα τῆς κοινότητος ἱσλὴν νόμου ἔχοντα δι' αὐτὴν. Τὰ θέαμα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸν γάμον και ἄλλας σχέσεις τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος. Δημοσιεύω τὸ ἔγγραφο τοῦτο διὸτι φρονῶ, διὰ τὴν δημοσίευσιν τοιούτων ἐγγράφων θὰ συμβάλῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν γνώσιν τοῦ τρόπου τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν κοινοτικῶν ὁργανισμῶν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας. Τὸ χειρόγραφο εἶναι ἀνυπόγραφο ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

«1827 κάνομαι θήμησι τὰ ὅσα ἀποφασίζομαι διὰ τὸ χωριὸν μας εἰς κάθε τάξιν τοῦ χωριοῦ μας.

Ἐν πρώτῃ διὰ τὸ ἀρπορήσῃ ὅποιοι χοργιανὸς θέλει νὰ ἐξεκμάσῃ, με τὰ προμάτους μόνον νὰ βάνουν πιστικὴ νὰ τὰ βοσκῇσιν και χωρὶς φαμηλιαῖς και νὰ σπνφρονήσιν με τὸ χωριὸν τινάδουσιν τὸ κεφάλι.

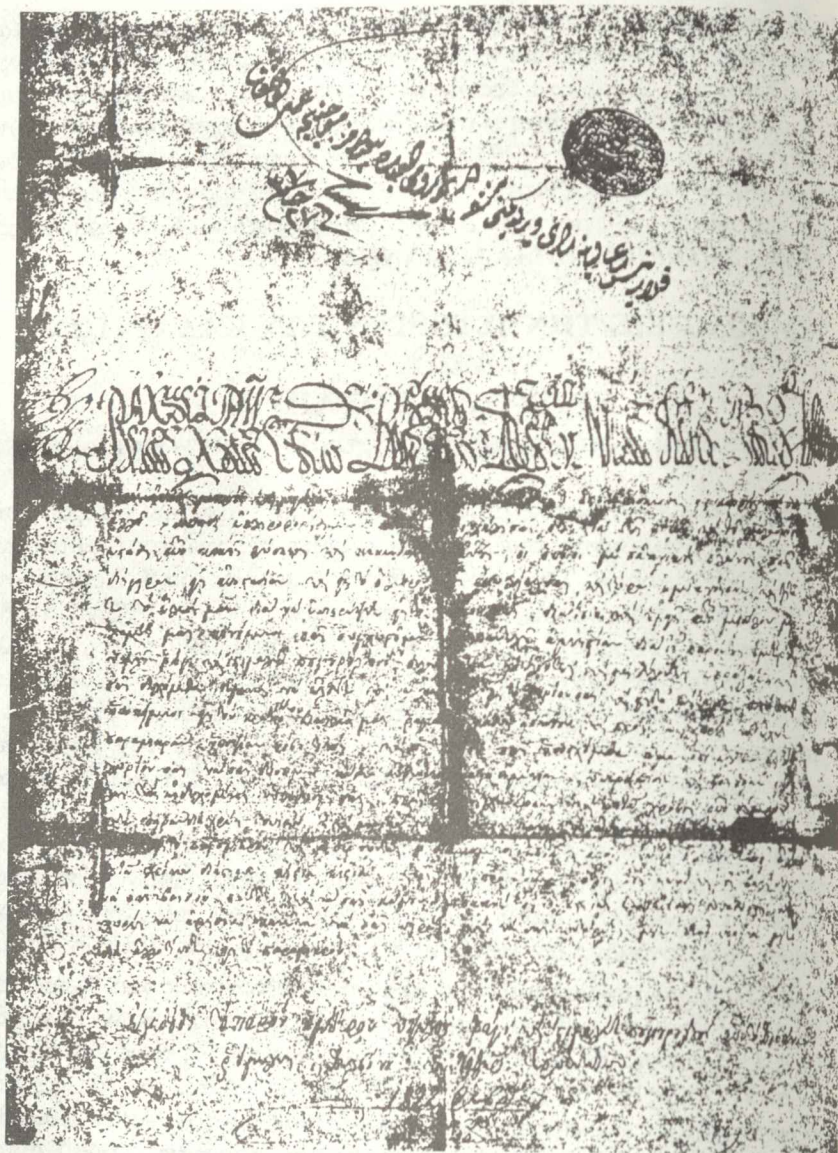
Φανερόνομε και διὰ τὸ μαναστήρη3 νὰ μὴν δέχεται ὁ καλόγερος εἰς τὸ μα-ναστήρη και σπὴν ἀφουμάτα φαμηλιαῖς νὰ ἐξεκμάσῃ ἐκεῖ ὅτι δὲν ἔχουν τὴν ἀδία ἀποτοχοργιό.

Φανερόνομε και σπὴν μέρος νὰ κόψουν ξίλα οἱ χοργιανοὶ νὰ κόψουν διατηνποτῆ ἀπὸ τοῦ κόντρο κόνκινο και κειδὲς νὰ κόψουν ὁ κόσμος ὅπου νάβρουν χορῆς πράματα και διὰ τὰ σταλῆρια διατασπῆτα νὰ μὴν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ κόψουν ἀποτόρα και ἀπὸς.

Φανερόνομαι και διὰ τὸ καλοκέρη πουναβόσκουν ταγίδια ἐκείνα ὅπου θέλα ἔχουν εἰς τὰ σπῆτα ναυριζοῦν ἀποδέκα γίδια εὖς δεκαπέντε σκαθε σπῆτη παραπάνω νὰ μὴν ἔχουν και εἰς βοσκῆς νὰ βόσκουν ἀπὸ τὸ κόντρο εὖς τὴν βάλια μάτη κάτου ἀποτοδρόμο τὸ ἄλο το μαχαλά ἀπὸ τὴν πλάκα ἀπὸ τὸν ἀγιον ἀθανάση ἦσαν τὸ δρόμο εὖς τὴν ρουτζίνες τὸ σταυρὸ κάτου ὅχι ἀπάνον ἀπὸ τὴ σπῆτα ἔξω ἀπὸ σπῆτες.

Φανερόνομαι και διὰ τὸ μὴρὰ τοῦ χοργιοῦ νὰ εἶναι ἐλεύθερο νὰ μὴν πα-τήσουν πρόβατα μέσα εὖς τέλος σπντβεβρίου. και τὰ πρόβατα ὅπου νὰ ἔρθουν τὴν ἀνηξῆ νὰ περάσουν ἀπὸν κάτου ἀποτασπεφάνια κατὰ τὸ παλιὸ τὸ ἀτέτη

- 1) Κατὰ τὴν ἀντιγραφήν τοῦ ἐγγράφου τοῦτου ἐτήρησα πιστῶς τὴν ὁρθογραφίαν. Πρὸς εὐχρῆ ὅμως ἀνάγκωσιν αὐτοῦ δὲν ἐτήρησα ταῦτον ὅσον ἀφορᾷ τοὺς τόνους. Κατὰ παράδοξον τρόπον ὁ συντάκτης τοῦ ἐγγράφου δὲν χωρίζει τὰ ἄρθρα, προ-θέσεις, ἀντωνυμίας, κλπ. ἀπὸ τὰς λέξεις, ἀλλὰ τὰς ἐνώνει και θέτει ἕνα τόνον, ὡς π.χ. διατοχοργιόμας, καυδιατομαναστήρη, διατασπῆτα, ναμνέχουν κλπ.
- 2) Πρόκειται διὰ τὸ Ἀρπορίσι, μικρὸν συνοικισμὸν κείμενον παρὰ τὸν κάτωθεν τῶν Καλαριτῶν ῥεόντα παραπόταμον τοῦ Ἀράχθου.



Τὸ ἔγγραφο ὅπως δημοσιεύεται στὰ «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά».

Τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο ἀπευθύνεται εἰς τοὺς Καλαριτωτάς τοὺς κα-φυρόντας ὡς γνωστὸν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος των εἰς τὰ Ἑπτάνησα και ἰδίως εἰς τὴν Κέρκυραν και Ζάκυνθον. Εἰς τὴν Ζάκυνθον μάλιστα συνέχισαν τὴν παράδοσιν τῆς χρυσόχοιτας και δέγμα τῆς ἀριστοτεχνικῆς τῶν ἐπιδόσεως σώζεται και σήμερον ἡ λάβρα3ς τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγ. Διονυσίου ἡ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ περιφήμου καλλιτέχου χρυσουργοῦ Γ. Μπάφα'.

και νὰ ἀρμεξοῦν εἰς τὸ κακάτῃ τὸ γύμα και τὸ βράδι και τὴν ἄλλην τὴν ἡμέρα νὰ πανὴν καθένας εἰς τὴν στάνην του και ἐρχόμενος τὰ πρόβατα εἰσὶ γιάννια ὅση στάνηα θέλουν και χοργιανῇ, νὰ κάμουν παζῆρη, νὰ πάρουν τεσαρέ ἀπὸ τὸ χοργιό και νὰ τραβῇ κάθε ἕνας εἰς τὴν στάνη του.

Φανερόνομαι και διὰ τὰς κορμουλιάσες' ὅποιοι εἶναι προσετός τοῦ χοργιοῦ μας και ἀποχρεόνεται ἀπὸ τὸ χοργιό διὰ νὰ τὰ πάρη διατοχοργιό και ἄς εἶναι και διαφορὸ και χαμός εἶναι ἀπάνον τοῦ χοργιοῦ.

Φανερόνομε και διὰ τὸν χιμόνα νὰ μὴν μῆνουν γίδια και γελάδα νὰ τὰ ἔχουν ἐδὸ νὰ χαλάσουν κίπους και κλίματα και ὅτη ἄλο.

Φανερόνομαι και διὰ τὸ κορτολεββαδο ναφιλαχθῇ ἀπὸ τὴ βάλια μάρη κάτου εὖς τὴν ἀπάνον βάλια μάρη και τὸ δρόμο τὸν ἀνήφορο εὖς τὸ καρκέλι.

και τὰ πρόβατα νὰ μὴν σπαράξουν ἀπὸ τὴ στάνη τους εὖς τέλος σπντβεβρίου και εἰστέρα ἄς ἔχουν τὴν ἄδνα νὰ κατέβουν κάτου.

Φανερόνομαι και διὰ τὰ ἀνόμματα (= νόμιμα) ὅπου γίνονται κατὰ τὸ παρὸν και ἀπὸ τότε και ὀπρὸς νὰ σταθῇ ἡ ὁρὰ καθὼς νὰ ἀποφασίζομαι κινῶς.

Ἐν πρώτῃ ἀποφασίζομαι διὰ τὸ πικιόν ὅπου τάζουν ἀπὸ τότε και ἀπὸς νὰ μὴν ἔχη τὴν ἀδειαν ὅποιος ἔχη κορητῆρη νὰ τάζη ἀπανοπρῆκτι ἔξω ἀπὸ τὴν κόντρηα τῆς ὁρᾶς νὰ πάρη ὁ καθένας ὅτι τοῦ τυχαίνῃ.

και εἰς κερὸν ὅπου ἀλάζουν τὰ δαχτυλῖδια μόνον δύο νομάτῃ μόνο με ἕνατῃ.

και εἰς καιρὸν ὅπου νὰ κάμουν ζιαφέτῃ εἰς τὴν νύμφη διὰ νὰ κεράσουν νὰ παένουν νομάτῃ δόδεκα κατὰ τὸ παλιὸ τὸ ἀτέτη ἐάν και τῆχουν ἕνα πεδὶ μικρὸ εἶδον (:) και ἔχουν τὴν ἄδνα και νὰ σταθοῦν κάθε ἕνας ὅς σπῆ γράφουμα.

παρομήος και στὰ πιστόρφα μόνον δώδεκα ὀνοματίους νὰ παένουν και ὅχι παραπάνον.

βάνομαι και ἐθοττο, ὅπου κορητῆρη διαβῆνι ἀπὸ χρόνια 25 ἔχουν τὴν ἄδνα οἱ γονεοὶ νὰ δώσουν νὰ τὴν παντρεύουν με ὅτι τρόπο μποροῦν».

- 3) Πρόκειται περὶ τῆς περιφήμου ἀρχαίας μονῆς τῆς Κυτίνης, τῆς εὐρισκομένης μόνον διὰ τῆς γεφυρᾶς εἶναι δυνατὴ. Τινὲς τὴν ἱδρουν τῆς μονῆς ταύτης ἀνώνον κατὰ τὸν ἸΔ' αἰῶνα.

- 4) ἀντέτι λέξις τουρκ. συνήθεια = ἔθος.
- 5) Τοπωνυμία τῆς Πίνδου, ἐνθα ἐξακολουθαρίζουν ποίμνια.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Ο ΟΜΙΛΟΣ «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ» ΣΤΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ '91

Ο Δῆμος Ἰωαννινῶν τὴν τελευταία 20ετία κα-θιέρωσε ὡς πολιτιστικὸ γεγονός τῆς Ἡπείρου τις ἐκδηλώσεις «ἩΠΕΙΡΩΤΙ-ΚΑ».

Στις φετινὲς ἐκδηλώ-σεις τοῦ «Ἡπειρωτικά '91» το τριήμερο 14, 15, 16 Σεπτεμβρίου στο υπαί-θριο θέατρο τῆς ΕΗΜ παρουσίασε τα χορευτικά συγκροτήματα τῆς πόλης μας.

Ἐλαβαν μέρος περί-που 15 σύλλογοι μετὰξὺ των οποίων και ο Λαο-γραφικός & Χορευτικός Ὅμιλος «ΚΑΛΑΡΡΥ-ΤΕΣ» ο ὁποῖος ἔχει δημι-

ουργήσει ιστορία στις ἐκ-δηλώσεις «ἩΠΕΙΡΩΤΙ-ΚΑ» ἀφοῦ συμμετέχει ἀπὸ το 1975 συνεχῶς, ἐκτός 2-3 περιπτώσεων που ἀπουσίαζε στο ἐξω-τερικὸ σε Διεθνή Φεστι-βάλ.

Ο Ὅμιλος «ΚΑΛΑΡ-ΡΥΤΕΣ» συμμετείχε με 2 τμηματὰ του με στολὲς Ἡπείρου και Μακεδονίας.

Με τὴν ὁμορφη, κεφά-τη και προσεγμένη ἐμφά-νισή του, παρουσίασε ἕνα ἀρτίο θέαμα με το ὁποῖο ἐπιβεβαίωσε τὴν φήμη του και πρόσφερε ἐνθου-σιασμό και συγκίνηση στους συμπολίτες μας.

«ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ἐκδότης: ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ»

ΛΑΜΠΟΒΙΤΑΛΗ 3 * ΤΗΛ. 37.440 * ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπὴ

Πληροφορίες - Εμπέδεια Εξδόσεως - Συνδρομές - Εμφάνματα:

κ. Θεόδωρος Μπαργιάννης

Τέχμα Στρ. Παπαγιάννη - ΓΙΑΝΝΙΝΑ 454 45

τηλ. (0651) 25.561

Τα ἐξόδα ἐκτύπωσης και διακίνησης τῆς ἐφημερίδας, καλύπτονται ἀπὸ τις προαιρετικὲς ἐισφορὲς μελῶν και φίλων μας.

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΛΑΗ - Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

23 Οκτωβρίου 41 * ΤΗΛ. 20.544 * ΓΙΑΝΝΙΝΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΣ

* Τέλη Σεπτεμβρίου στὸν Τύρναβο παντρεύτηκαν τὰ Καλαρυτιώτικα ΒΑΣ. Θ. ΑΡΑΕΤΟΣ και ΤΟΥΛΑ Β. ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Τοὺς ευχόμεστε ἀγάπῃ, υγεία, προκοπὴ και ἐπι-τυχίες στη νέα τους ζωὴ.

ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ

* Ἡ συμπατριωτιστὴ μας ἰατρός ΟΥΡΑΝΙΑ ΛΑΜ. ΜΟΥΣΑΦΙΡΗ ἀρραβωνιάστηκε με τὸν ἐκλεκτό τῆς καρδιάς τῆς κ. ΣΤΕΦΑΝΟ ΧΑΡΤΖΑΒΑΛΟ Τραπεζικό.

Ευχόμεστε καλὰ στέφανα και κάθε ευτυχία.

ΘΑΝΑΤΟΙ

* Τὸν Ἀύγουστο στη Φαρμακὸνα χάθηκε πλῆρης ἡμερῶν ἡ σεβαστὴ λεβεντογόναικα Καλαρυτιώτισσα ΚΑΛΙΟΠΗ ΣΠ. ΤΣΟΚΑ.

* Στὴν Ἀθήνα τὴν 23-9-91 ἀρῆσε τὴν ἐπίγεια ζωὴ σε ηλικία 103 ἐτῶν, μια ακόμη ἀρχοντική και ἀξιο-σεβαστὴ μορφή των Καλαρυτιῶν ἡ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ Ι. ΖΟΓΚΟΥ.

* Στις 7/10/91 στὰ Γιάννινα χάθηκε ἡ συγχωριαγὴ μας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Π. ΜΠΕΣΙΡΗ, σε ηλικία 55 ἐτῶν.

Στους οἰκειοὺς των παραπάνω συγχωριανῶν μας ἐκφράζομε τὰ θερμὰ μας συλλυπητήρια.

Ενισχύσατε τὴν ἀποπεράτωση
του ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ μας
ΚΕΝΤΡΟΥ



Η φωτογραφία εἶναι τῆς ἐποχῆς γύρω στα 1907, στὶς Καλαρυτίες. Απεικονίζονται ο Θε-όδωρος Βλαχοδήμος με τὴν σύζυγο και τις δύο κόρες του. Απὸ ἀριστερὰ πρώτη εἶναι ἡ Ὑλγα Βλαχοδήμου μετέπειτα συζ. Περικλὴ Χρησιτῆ στη Νάουσα, δεύτερος ο πατέρας Θεόδωρος Βλαχοδήμος, τρίτη ἡ Ἀναστασία Βλαχοδήμου, μετέπειτα συζ. Γεωργίου Θεμελῆ, που διετέλεσε Στρατηγὸς Ἀεροπορίας, Βουλευτὴς ἐπὶ σειρὰς ἐτῶν στη Θεσ/νίκη, και Ὑφυ-πουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης στὴν Κυβέρνηση τῆς Ε.Ρ.Ε., και τέταρτη καθήμενη, ἡ Ἀγγελικὴ Τζαλαβρά, συζ. του Θεοδῶρου Βλαχοδήμου, και μητέρα των κοριτσιῶν.



Η φωτογραφία εἶναι τῆς ἐποχῆς γύρω στα 1914. Απεικονίζονται ἀπὸ ἀριστερὰ, ἡ Ὑλγα Βλαχοδήμου, μετέπειτα συζ. Περικλὴ Χρησιτῆ στη Νάουσα, δεύτερος καθήμενος ο Θεοδ. Βλαχοδήμος, μετέπειτα συζ. Περικλὴ Χρησιτῆ στη Νάουσα, γέ-Τζαλαβράς Κων/νος, τρίτη ὄρθια ἡ γιανὰ Βασιλικὴ Τζαλαβρά, μητέρα του Κων/νου, γέ-Τζαλαβράς Κων/νος, τρίτη ὄρθια ἡ γιανὰ Βασιλικὴ Τζαλαβρά, και ἡ πέμπτη ὄρθια, ἡ ταρτὴ καθήμενη ἡ Παρασκευὴ Παράσχου, συζ. Κων/νου Τζαλαβρά, και τῆς Παρασκευῆς. Ρουῖλα Παράσχου, ἀδελφὴ τῆς Παρασκευῆς. Ἡ ἀνωτέρω φωτογραφία ἔχει βγει τὴν ἡμέρα του γάμου του Κων/νου και τῆς Παρασκευῆς, στὶς Καλαρυτίες.

Αρχεῖο του συντοπίτη μας Χρ. Χρησιτῆ (Νάουσα) το γένος Θεοδ. Βλαχοδήμου.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΝΕΑ

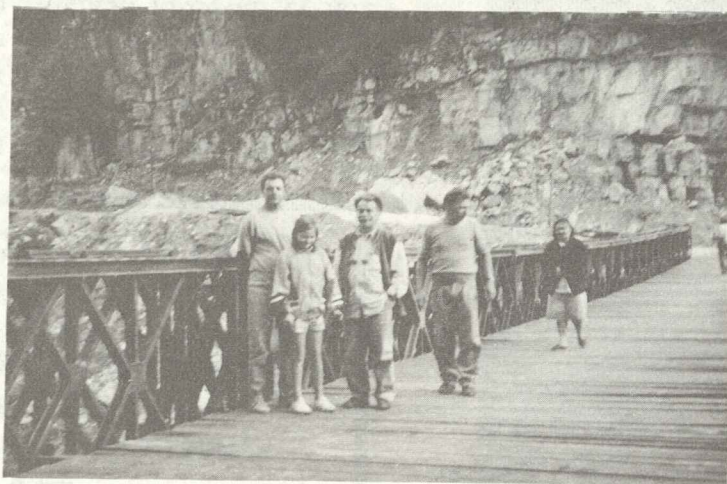
► Στις 4/9/91 με την ευκαιρία της επίσκεψης του Νομάρχη Τρικάλων στα εκτελούμενα από τη MOMA έργα διαπλάτυνσης της οδού από Μπάρο έως «Ντούβλι» δέχθηκε ευχαρίστως την πρόταση του Πανθεσσαλικού Συλλόγου να επισκεφθεί το ιστορικό χωριό μας. Στην είσοδο του χωριού του επεφυλάχθη ενθουσιώδης υποδοχή από το σύνολο των κατοίκων που ευρίσκοντο αυτή την εποχή στο χωριό μας.

► Στη συνέχεια ο Πανθεσσαλικός Σύλλογος ανακήρυξε ως επίτιμα μέλη του τον Νομάρχη Τρικάλων κ. Ν. Βατάλη και τον Δ/ντή Τεχν. Υπηρεσιών κ. Τάσον Μπούτζια. Ακολούθησε γεύμα προς τιμήν τους.

► Στις 11/9/91 μετά το τέλος της τοποθέτησης γέφυρας Φλάμπο στον ποταμό Καραρυντινό για τη σύνδεση του χωριού μας με τα Γιάννενα. Με πρωτοβουλία της Κοινότητας παρετέθη γεύμα στους αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και οπλίτες του 708 Τ. Μηχ/κού που εργάστηκαν φιλότιμα επί 10ήμερο για το στήσιμο της γέφυρας. Τα έξοδα του γεύματος κάλυψαν οι Σύλλογοι του χωριού μας και συμπατριώτες μας, τους οποίους η Κοινότητα θερμά ευχαριστεί.

► Στις 12 Σεπτεμβρίου στα γραφεία της ΤΥΔΚ Ιωαννίνων πραγματοποιήθηκε ο μειοδοτικός διαγωνισμός του έργου «Υδρευση Κοινοτήτων Δ. Τζουμέρκων - Κατασκευή εξωτερικού δικτύου ύδρευσης Καραρυντινών» προϋπολογισμού 12 εκ. Ανάδοχος του έργου ανεδείχθη ο κ. Γ. Ηγουμενίδης με ποσοστό έκπτωσης 50% που συνεργάζεται με τους συμπατριώτες μας Πέτρο και Σταύρο Αρλέτο. Η εργολαβία αυτή τη στιγμή βρίσκε-

ται σε πλήρη εξέλιξη με την κατασκευή αγωγού μήκους περίπου 2,5 χιλιομ. από «Κακάτσι» έως και «Τσόρα» καθώς και δεξαμενής 50 μ³ πάνω από τη Τζιάμινα. Με την ολοκλήρωση του έργου που πιστεύεται ότι θα γίνει μέχρι το τέλος Νοεμβρίου, πιστεύουμε ότι θα λυθεί οριστικά



Επιτέλους τοποθετήθηκε η γέφυρα! Όμως είναι λύση ανάγκης αφού το φορτίο που επιτρέπει είναι 6 τόν.

και για δεκαετίες το θέμα της ύδρευσης της Κοινότητας, διότι το εξωτερικό δίκτυο διέρχεται κατά μήκος της περιμετρικής οδού με αποτέλεσμα να δίνει την δυνατότητα παροχής νερού και σε περιοχές μελλοντικής επέκτασης του χωριού μας. Πλέον τούτου ανατέθη δεύτερη εργολαβία στους Αφους Χ. Ζέρβα (πλέον του 1,5 εκ.) για την κατασκευή τεχνικών έργων σε ορισμένα ευαίσθητα σημεία του αγωγού ύψους 750 χιλιάδων.

► Με μειοδοτικό διαγωνισμό στις 27/9/91 ανετέθη στον κ. Θεόδωρο Αρλέτο η κατασκευή Ξενώνα στο Δημοτικό Σχολείο ύψους 2,5 εκ. με ποσοστό 3% έκπτωση. Ο ίδιος ανέλαβε και την εργολαβία ανασυρσης της πλάκας του Σχολείου ύψους 1,65 εκ. του προηγούμενου χρόνου.

► Την Παρασκευή 11

Οκτωβρίου συνήλθε το Νομαρχιακό Συμβούλιο με σκοπό την κατανομή πιστώσεων του Υπ. Γεωργίας για το 1991 στις Κοινότητες του Νομού μας, ύψους 150 εκ. για την βελτίωση των βοσκοτόπων και την εκτέλεση έργων υποδομής. Το Ν.Σ. ενέκρινε τα παρακάτω έργα βελτίωσης

τούρη από τον συμπατριώτη μας κ. Σωτ. Γεωροδόμο.

► Σε εξέλιξη βρίσκεται και η εργολαβία κατασκευής ορισμένων τεχνικών έργων στη γέφυρα, καθώς επίσης και η τιμμεντόστρωση ορισμένων τμημάτων της οδού από γέφυρα μέχρι το χωριό.

Η ενίσχυση της γέφυρας Φλάμπο αναμένεται να πραγματοποιηθεί σύντομα. Η καθυστέρηση ενίσχυσής της οφείλεται καθαρά σε γραφειοκρατικές διαδικασίες που δυστυχώς δεν ξεπεράστηκαν σύντομα παρόλες τις οχλήσεις.

► Από την Κοινότητα εστάλη έγγραφο προς το Δασαρχείο για τον προγραμματισμό έργων στην Κοινότητά μας για το έτος 1992.

► Στις 2 Οκτωβρίου ο Πρόεδρος της Κοινότητας επεσκέφθη το Υπ. Εσωτερικών και επέδωσε υπόμνημα για έκτακτη οικονομική ενίσχυση της Κοινότητας με 2 εκ. δρχ. για να αντιμετωπίσει επείγουσες ανάγκες.

► Αρχές Σεπτεμβρίου ύστερα από παράσταση του Προέδρου της Κοινότητας η Δ. Τε-

χν. Υπηρεσιών έστειλε φορτοεκφορτωτή για τη βελτίωση του αγροτικού δρόμου στο «Τσάλη» καθώς και αγροτικών δρόμων εντός του οικισμού της Κηρίνας.

► Από τη Νομαρχία Ιωαννίνων έγινε πρόταση προς την Περιφέρεια Ηπείρου να εγκριθεί πίστωση 20 εκ. για έργα υποδομής Κοινοτικής Επιχείρησης (Ξενώνα), με την αναμόρφωση του ΕΛΠΤΑ που αναμένεται να γίνει από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ Ηπείρου στα τέλη Νοεμβρίου. Ελπίζουμε τότε να έχουμε ευχάριστα νέα με την ένταξη του Ξενώνα στο πρόγραμμα.

► Κατατέθηκαν πρόσφατα τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την ίδρυση της Αναπτυξιακής Εταιρείας Καραρυντινών και αναμένεται σύντομα η έγκρισή της από το Πρωτοδικείο.

Η νέα Κοινοτική Αρχή επιδιώκει στην έγκαιρη και αντικειμενική πληροφόρηση των συμπατριωτών μας για τις δραστηριότητες της Κοινότητας. Είναι πρόθυμη να δεχθεί υποδείξεις και τεκμηριωμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των Καραρυντινών.

Σ.Σ.: Πηγή των Κοινοτικών νέων είναι ο Πρόεδρος της Κοινότητας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Χορτοκοπής Καραρυντινών καλεί όλους τους συγχωριανούς που είναι ιδιοκτήτες χωραφιών στις θέσεις «Λειβάδι», «Πουλιάνη» και «Σελίστι» να εγγραφούν στο Συνεταιρισμό ως μέλη του. Με υπεύθυνη δήλωση (όπως το παρακάτω υπόδειγμα) να μας παραχωρήσουν για μια 4ετία τα χωράφια τους.

Για ενημέρωση σχετικά με το Καταστατικό και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες, επικοινωνήστε στα τηλέφωνα:

0651/78.142 και 0651/31.795.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο.....
 κάτοχος του υπ' αριθ.....
 Δελτίου Αστυν. Ταυτότητας που εκδόθηκε από.....
 κάτοικος.....
 οδός.....
 αριθ.....
 επαγγέλματος.....

ΔΗΛΩΝΩ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

ότι εκτιμώντας τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του νεοϊδρυθέντος Αγροτικού Συνεταιρισμού Καραρυντινών, με ειλικρίνεια και πολλή εκμετάλλευσή των χωραφιών που με βρίσκουν στις θέσεις «Λειβάδι», «Πουλιάνη» και «Σελίστι», παραχωρώ για μια τετραετία τους αγρούς μου στον ανωτέρω συνεταιρισμό για εκμετάλλευσή. Τα τυχόν έσοδα που θα υπάρξουν από την ανωτέρω χρήση και εκμετάλλευσή τους να διατεθούν για κοινωφελή έργα στο χωριό μας.

...../ 199.....

Ο ΔΗΛΩΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Λαογραφικός και Χορευτικός Όμιλος «ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ» ανακοινώνει ότι άρχισαν οι πρόβες των παιδικών του τμημάτων (6-13 ετών) για την εκμάθηση Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών και των τμημάτων εμφανίσεων (άνω των 14 ετών). Πληροφορίες για εγγραφές στο τηλέφωνο 75.202. Δευτέρα 6—9 μ.μ. & Πέμπτη 7—9 μ.μ.